

STAV OLAV

Ingrid Høivik, s. 4

Rasisme og fremmedfrykt i en forunderlig og farlig verden

Arne Kirsebom SSCC, s. 8

“Evangelium vitae” på norsk - viktig for norsk debatt

Biskop Pierre Claverie, s. 10

Stikkordet er dialog!

Brian McNeil CRV om omstridt Mariabok, s. 13

Et vitnesbyrd om århundrers kjærlighet til Maria

Berit Børresen, s. 16

Om Mor Teresa og “En enkel vei”

Arne Fjeld om Kari Vogts bok, s. 18

Islam - kommet for å bli

Blikk på tiden, s. 24

Helsevesenet og andre spøkelser

STAV OLAV

*Det går
mot advent . . .*

*H*er begynner Evangeliet om Jesus Kristus,
Guds sønn.
Som det står skrevet hos profeten Jesaja:
"Se, jeg sender mitt sendebud foran deg,
for å rydde den vei du skal gå.
En røst roper i ødemarken:
Gjør veien klar for Herren,
jevn stiene ut for ham! -
slik stod Johannes Døperen frem i ødemarken
og forkynte at folket skulle omvende seg
og la seg døpe,
for å få tilgivelse for sine synder.
Da drog hele Judea og alt folket i Jerusalem
ut til ham,
bekjente sine synder og lot seg døpe i Jordan.
Johannes gikk kledd i en kutte av kamelhår,
med et lærbelte om livet;
han levde av gresshopper og vill honning.
Han forkynte:
Etter meg kommer en som er mektigere enn jeg -
en som jeg ikke engang er verdig til å bøye meg for
og knytte sandalremmen for.
Jeg har døpt dere med vann,
men han skal døpe dere
i Hellig Ånd."

Mark 1,1-8

Ord fra en agnostiker

Hvordan vil du feire tusenårsskiftet i Roma? Det var ett av spørsmålene Dagbladet for en tid siden stilte Geir Grung, ambassadør i Roma. "Jeg vil gjerne være til stede ved en midnattsmesse, kanskje i Peterskirken, kanskje i en liten italiensk småby," svarte Grung.

Og la til at "det er ikke fremmed for meg

å gå i kirken, selv om jeg er utmeldt agnostiker. Den katolske kirken er varm, fargerik og stemningsfull, og den er åpen for alle. Uten kristendommen ville vår kultur kanskje ikke vært noen kultur; de kunstverker og tradisjoner den har inspirert til, tilhører oss alle. Kirken har langt fra utpilt sin rolle, dens åndskraft vil bestå i lange tider," sa Geir Grung.

Upersonlig kristen?

"Jeg misliker uttrykk som 'personlig kristen'. Kan man være upersonlig kristen? De ordene der ligger jeg unna. Jeg kjenner at nakkehårene reiser seg når jeg får slike spørsmål. Jeg vet bare at hvis noen i dag spør meg om jeg er kristen, svarer jeg ja," sier skuespiller Svein Tindberg til Dagbladet.

3

Gjeld og solidaritet

Stryk utenlandsgjelden som kveler de fattigste landenes økonomi og gjør det umulig for dem å komme seg ut av sitt håpløse uføre! Forlat dem deres 'skyld' - i solidaritetens navn!

Slike oppfordringer har lenge vært gjengangere i offisielle katolske uttalelser om økonomisk utvikling og om ansvar og moral i den forbindelse. Ordet "solidaritet" kom for alvor inn i katolsk terminologi og sosiallære med pave Paul VI's skjelsettende encyklika "Populorum progressio" fra 1967. Der defineres solidaritet som en kristen dyd av edel karat, og det understrekes at "det menneskelige solidaritetsansvar", som det heter i den norske oversettelsen, har globale dimensjoner: "De utviklede nasjoner har en avgjort forpliktelse til å komme utviklingslandene til hjelp." Den vidsynte pave Paul VI var en av de første verdensledere, om nå det er det rette ord, til å peke på at utviklingshjelp er mer enn veldedige bevilgninger. Det bakenforliggende mål bak alle utviklingsprogrammer, som all økonomisk planlegging generelt, er av åndelig art: "Ved å tilrettelegge verden, hjelper det mennesket til dets fulle verd," sa pave Paul.

Irundskrivet "Sollicitudo rei socialis" som kom til 20-årsmarkeringen for "Om folkenes utvikling", er solidaritet selve den røde tråd. En solidaritet som, understreker pave Johannes Paul II, er noe langt mer enn "vag medfølelse eller generelt ubehag ved så megen nød hos så mange mennes-

ker, nær og fjern". Det er en solidaritet som svir, paven oppfordrer til. "Det hører til kirkens lære og praksis (-) ikke bare å gi av sin overflod for å lindre andres nød, men å gi av det som en synes en vanskelig kan unnvære," heter det i klartekst. Og pavens forslag til løsning på den lamemende gjeldskrisen de fattige landene lever under, har historiske undertoner: Tidligere kristnes instinktive reaksjon at det å kreve renter, lett blir ågervirksomhet.

De ulike pavelige oppfordringer til sletting av gjeld, er blitt godt sekundert av katolske og andre kristne hjelpeorganisasjoner som fra sitt feltarbeid kjenner virkningene av gjeldsbyrden, trykket på enkeltmennesket. Men det har lenge vært god latin blant økonomer og planleggere å avfeie denslags synspunkter som virkelighetsfjerne og romantisk blinde for de harde realiteter innen det internasjonale "kredittvesen": Den som ikke betaler sine skyldigheter, er ikke kredittverdig og får ikke tilgang til fremmedkapital. Å slå av på fordringene overfor de fattigste, skader mer enn det hjelper - sånn omtrent var argumentasjonen.

Mot den bakgrunn er den avtalen Mom betinget gjeldssletting på opptil 10 milliarder dollar for verdens 20 fattigste land, som ble inngått i Washington nylig - etter initiativ av Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet og etter lang tautrekking - en utviklingspolitisk milepæl. Alle de viktigste giverlandene har gitt sin tilslutning til planen, en hittil uhørt enighet i de to Bretton-Wood institu-

sjonenes 50-årige historie. James Wolfensohn som overtok som leder for Verdensbanken i juni i fjor, har vært pådriver i saken. Det er lovende takter.

For de fattigste landene, først og fremst i Afrika, åpner avtalen døren på gløtt mot nytt håp. Men - og det er et viktig men: Det gjenstår å gjøre forholdene "på hjemmefronten" i de enkelte land slik at økonomisk utvikling og vekst blir mulig. Og "forhold" betyr i denne sammenheng bl.a. bedre rettssikkerhet, garantier for privat eiendom og - ikke minst - krafttak mot korrupsjonen. "Korrupsjons-æraen er det rette navn for den etter-koloniale periode i Afrika," sa forskeren og presten John Mary Waligo rett ut under en konferanse i Uganda nylig om "Korrupsjon og bestikkelser - et afrikansk problem?". Det kreves moralsk omvendelse hos det fåtallige øvre samfunnssjikt i de fattigste landene: Det må bli slutt på at en fåtallig politisk overklasse tapper fellesskassen til fordel for egen luksus og fete bankkonti i utlandet, mens folket sitter tomhendt igjen. Ingen lett oppgave: "Bare et fåtall afrikanske ledere vil akseptere et skille mellom offentlig og privat formue," sier John Waligo.

Mot en samlet gjeldsbyrde på Mover 122 milliarder dollar er sletting av ti milliarder ingen overveldende gestus. For mange av landene i Afrika er det en dråpe i havet - eller, mer nærliggende, en skvett vann i het ørkensand. Og det er ikke en solidaritet som svir, slik paven oppfordrer til. Men et skritt i riktig retning. UKJ

Pakistan: fritt fram for religiøst raseri
Pakistan er et land der minoriteter ikke aksepteres. Det sa John Joseph, katolsk biskop av Feisalabad, under en demonstrasjon foran parlamentet i den pakistanske hovedstaden Lahore for en tid siden. Ulike kristne grupper hadde oppfordret til en samling for religionsfrihet og demokrati. "Om dette målet må betales med blod, er jeg selv rede til å betale prisen," sa biskop Joseph. Han beklaget at det i løpet av de siste tiårene er

begått enorm urettferdighet i religionens navn.

Pakistanes blasfemilov av 1991, som åpner for dødsstraff for den som fornærmer Allah, er et "fritt fram for det ville, religiøst betingede raseri", sa biskopen. Ikke-muslimer og fremfor alt kristne anklages i stigende grad for gudsbespottelse i Pakistan der islam er statsreligion.

CHRIST IN DER GEGENWART

Få tør vende hjem til Banja Luka
Biskop Franjo Komaric av Banja Luka - han satt i husarrest i nesten et år under krigen i Bosnia - sier i et intervju med det østerrikske tidsskriftet "Die Furche" at forholdene i hans bispedømme ikke er blitt bedre siden Dayton-avtalen. Bare "et par dusin flykninger" er vendt tilbake til tross for at flesteparten av dem ønsker å vende hjem De som ønsker å vende tilbake,

4 Ingrid Høivik: Rasisme og fremmedfrykt i en foran

Rasisme er forestillingen om at menneskene kan deles i raser, og at noen er mer høytstående enn andre. Opprinnelsen til en slik tankegang er vanskelig å fastslå med bestemthet, men ett navn peker seg ut: hertugen av Gobineau, en fransk adelsmann som på midten av 1800-tallet utga et firebinds verk med tittelen: "Ulikheter hos den menneskelige rase." Her blir den hvite rase utpekt til å være den mest høytstående av rasene, og innenfor den igjen, den ariske som den aller mest høytstående.

Denne rasetenkningen ble ført videre av tyske forfattere, særlig av Houston Stewart Chamberlain og Alfred Rosenberg. Sistnevnte la grunnlaget for raseideologien i den tyske nazismen. Her blir igjen den ariske, eller nordiske, rase fremhevet som den mest høytstående. Det ga den de biologiske forutsetninger for og retten til å herske over andre raser, sa man. Dette var det som lå bak forfølgelsen av jødene for eks. under 2. verdenskrig. Anti-semittismen i seg selv er av meget eldre dato og står i en særstilling ved at den også har en religiøs bakgrunn. Jødeforfølgelser har funnet sted fra før Kristi fødsel. Det vil føre for langt å gå nærmere inn på dette her, men jeg kan bl.a. henvise til Jo Benkows bok, "Det 11. bud," for den interesserte.

- Også andre grupper ble ansett som mindreverdige i Tyskland; sigøynere, omstreifere, homofile, funksjonshemmede, sinnssyke og fl.

Ingrid Høivik - er pensjonist, men var tidligere bibliotekar ved universitetet i Oslo. Hun tilhører St.Olav menighet.

Derfor, sa man, måtte samfunnet beskytte seg, drive rasehygiene, evgenikk, som det heter.

Benkow, som må sies å være en ekspert på rasefordommer og fremmedfrykt, holdt for en tid siden et foredrag med tittelen: "Hvem blir rasist?" Dessverre fikk jeg ikke hørt det, men i den nevnte boken kommer han inn på spørsmålet. - Det er viktig å søke rasismens røtter. Benkow trekker frem Ku Klux Klan i Sørstatene i USA som eksempel. Det var nederlaget i borgerkrigen mellom Nord og Sør som skapte den. Det begynte egentlig som en karnevalsspøk. Frustrerte borger-sønner i sør trakk en aften på seg hvite lakener og maske for ansiktet og red ut i natten for å drive ap med de tidligere slavene. Bevegelsen bredte seg og ga seg til slutt så drastiske utslag at myndighetene måtte forby den. Så gikk den under jorden. I mellomkrigstiden ble den en mektig bevegelse, med tilslutning fra høyt oppe i borgerskapet.

For en tid siden ble det sendt et dokumentarprogram på svensk TV om en sterk bevegelse i USA som nå går energisk inn for å oppnå virkelig makt til de svarte. Det skal

skje gjennom en moralsk farget opprustning, særlig av mennene. Talerne kom med sterke utfall mot Amerika, som de hevdet ikke var et demokrati; leveforholdene for de svarte er som i den 3. verden. Det ble appellert til alle om samarbeid på tvers av alle trosretninger og politiske grupper, og til utstrakt samarbeid med Afrika, der de har sine røtter. De hvites taktikk har vært å skape splittelse mellom de svarte; lys-hudete negre mot mørkhudede, underklasse mot mellomklasse osv. De hvite står med foten på de svartes nakke, ble det sagt. Den foten må vekk. Også samarbeidet med muslimene ble det oppfordret til. Islam har stor tiltrekningskraft på de svarte, særlig mennene.

Det er snart 150 år siden slaveriet ble opphevet i USA, men ennå er det altså langt frem til reelt likeverd mellom hvite og svarte. Apartheidpolitikken i Sør-Afrika ble avskaffet forholdsvis nylig. Om det vil ta like lang tid der til å oppnå virkelig frigjøring, sosialt og økonomisk, gjenstår å se.

Også nazismen i Tyskland bygde makten sin på et nederlag, Versaillesfreden i 1918. Hitler brukte bitterheten og hatet i befolkningen etter den tapte krigen til å hisse opp massene. Motstanderne ble kneblet og bragt til taushet. Med utbruddet av 2. verdenskrig førte overgrepene til slike uhyrlige tilstander for alle som ikke passet inn i de herskendes politikk, at en skulle trodd at nazismen ville være skandalisert for alltid. Jeg behøver ikke ramse dem opp, de er velkjent. En avisartikkel jeg leste i 1945 pekte på at bildene fra konsentrasjonsleirene betegnet

ønsker også å kunne stole på at de som har makten, "oppfører seg sivilisert" overfor de hjemvendte, men det kan man ikke stole på, sier biskop Komarica. Og legger skylden på de internasjonale instanser som organiserte valget nylig, og som tillot at folk som er for etnisk rensing, fikk stille som kandidater ved valget.

Det internasjonale samfunnet har straffet katolikkene og muslimene "ved å overgi

dem til deres bødler", sier biskop Komarica. Før krigen "var vi en fargerik folkeblending som hadde funnet en fredelig 'modus vivendi' som fungerte. Så kom folk med visjoner om et Stor-Serbia og begynte å drive propaganda for idéen om etnisk rensing".

Før krigen bodde det 120.000 katolikker i bispedømmet Banja Luka, nå er det kun 8.000.

THE TABLET

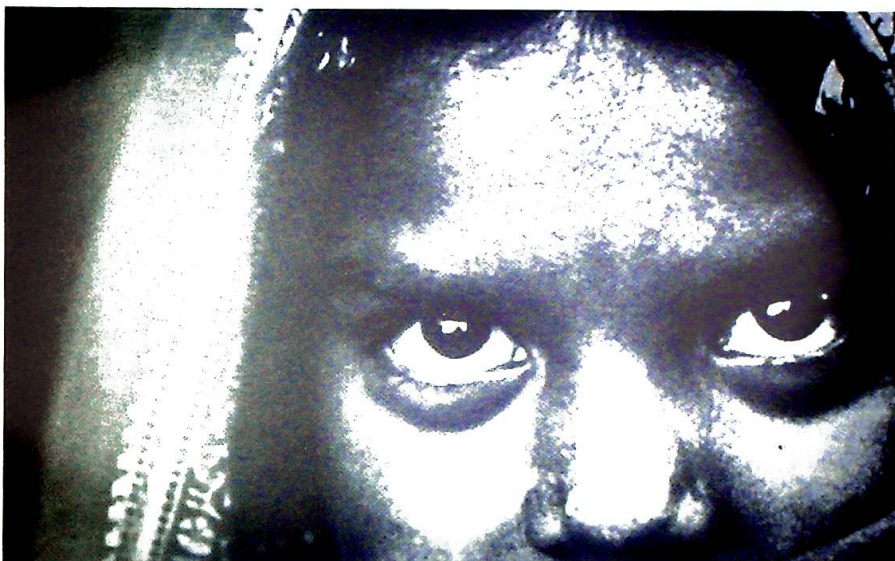
Burma: tvangsflyttingen fortsetter

I den sørøstlige delen av Burma (Myanmar) fortsetter tvangsflyttingen av etniske minoriteter. Militærregjeringen, som slår ned all opposisjon, ser tvangsflyttingen som et middel til å bringe landets minoriteter til områder hvor det er lettere å kontrollere dem. Det er mange katolikker blant dem som rammes av disse tiltakene; mange fordrevne har søkt tilflukt hos menighetsprester og ordenssøstre.

CHRIST IN DER GEGENWART

derlig og forunderlig verden

5

Rasisme og fremmedfrykt er to forskjellige begreper, men kan overlappes hverandre. Der er ikke overlegenhetsfølelse som ligger bak fremmedfrykten, heller usikkerhet, uvilje mot nytt og ukjent, mot ulikhet i kultur og levesett. Det må opplysning, tilpasning til fra begge kanter.

noe helt nytt i medie-verdenen, og at de helt sikkert ville bidra til at slikt ikke gjentok seg. Men nå skjer det altså igjen.

Organisasjonen SOS Rasisme i Oslo har gitt ut en brosjyre om organisert rasisme og nazisme i Norge. Også de nazistiske bevegelsene ute i Europa blir det redegjort for i den. Det er en reell fare for nazistisk maktovertagelse i et europeisk land, skriver forfatteren.

I Norge peker "Hvit valgallianse" seg ut som det mest ekstreme rasistiske politiske partiet. Lederen ble for en tid siden anmeldt for brudd på rasismeparagrafen. I valgprogrammet hans var det en post om sterilisering av adoptivbarn fra 3. verden, og sterilisering av kvinner i blandete ekteskap. "Hvorfor skjer

så alt dette?" spør forfatteren av SOS' brosjyre. "Vi har gjennom 100 år blitt oppdratt til å være rasister," svarer han. "Vi vil aldri bli kvitt rasisme og nazisme før vi tør erkjenne det. Det er de som ikke vet om rasismen sin som er umulig å omvende. Vi må tørre å se rasismen i vår kultur for å gjøre noe med det."

- Det er og blir et tankekors at en gammel kulturnasjon som Tyskland kunne bli offer for den forførelsespolitikk som nazistene bedrev. Oppslutningen om Hitler var formidabel og utrolig.

Den rasismedebatt som er ført her hjemme hittil, har mest dreiet seg om forholdet til fremmedarbeidere og innvandrere av alle kategorier - fra den tredje verden, vel å merke.

Det er de med mørk hud skytset har blitt rettet mot. Det viser seg at hvite utlendinger glir lettere gjennom sperringene. Debatten har vært preget av fremmedfrykt, uvilje, hat mot de fremmede, ikke egentlig rasisme, sprunget ut av elitetenkning.

Rasisme og fremmedfrykt er to forskjellige begreper, men kan nok overlappes hverandre. Det er ikke overlegenhetsfølelse som ligger bak fremmedfrykten, heller usikkerhet, uvilje mot nytt og ukjent, mot ulikhet i kultur og levesett. Der må det opplysning, tilpasning til fra begge kanter. - Rendyrket rasisme i klassisk forstand finnes vel bare i ekstreme grupperinger på ytterste høyre fløy her. Her har det vært voldelige utslag med angrep på sakesløse personer, brannstiftelser på innvandrerboliger, rasering av asylmottak osv.

Det har vært mest innfødte nordmenn som har deltatt i debatten, hittil. Men nylig kom det ut en bok av en innvandret iraker, nå norsk statsborger. Han retter en kraftig kritikk mot norske myndigheter for innvandringspolitikken. Han hevder den er for ettergivende, og at den har ført til et flerkulturelt helvete, og ikke et felleskap. Han er også sterkt kritisk overfor fundamentalistene innen islam, i særdeleshet imamene, som han beskylder for å bryte norsk lov. Integrering mellom gruppene må skje på norske premisser, sier han. Foreløpig er vel han og hans meningsfeller ensomme svaler, gruppepresset er sterkt innenfor innvandrergruppene. Men debatten synes å være kommet inn i et nytt spor likevel ved at innvandrene selv nå er kommet på banen.

“Korrupsjonens æra” i Afrika

Bare et fåtall afrikanske ledere vil akseptere et skille mellom offentlig og privat formue. Det sa forskeren og presten John Mary Waligo under en konferanse i Uganda nylig om temaet “Korrupsjon og bestikkelse - et typisk afrikansk problem?” Selvsagt er korrupsjon et globalt problem og derved uavhengig av hudfarge, kultur og politisk ideologi, men samtidig hjelper det lite å gjenta

i det uendelige tesen om at alle Afrikas onder, sykdommer og katastrofer er bragt dit utenfra av fremmede, sa Waligo. Uansett hvor bestikkelsesondet har sine røtter, er “korrupsjons-æraen” en korrekt betegnelse for den “selvansvarstid” landene nå er i etter frigjøringen fra kolonistyrer.

Den som ser korrupsjonsspørsmålet som “skadelig for afrikanernes stolthet og verdighet, er umoden og ute av stand til å ta

kontinentets problemer og diskusjonen om dem på alvor”, sa Waligo. “Jo rikere et land er, desto større er omfanget av den åpne og den fordekte korrupsjon. Men jo fattigere et land er, desto mer sårbart er det for følgene av korrupsjon, som f.eks. kan være at hele økonomien er i hendene på et fåtall rike som kontrollerer det hele.”

CHRIST IN DER GEGENWART

6

Folkevandring

En får inntrykk av at hele verden er på flyttefot igjen. 10 000 mennesker mennesker bryter daglig opp fra sine hjem. Det er 40 millioner flyktninger i verden idag; de i den fattige delen søker til den rike. Det er naturlig. Men det er også mange som må reise sin vei fordi de er forfulgt. Tortur er i utstrakt bruk overalt, og likeså dødsstraff, også for mindre forbrytelser. I Kina ble en tyveåring hengt på grunn av gjentatte tyverier.

Verden sliter med ettervirkningene av to verdenskriger, der krisen i Midtøsten og kriger i det tidligere Jugoslavia har vært og er en del av bildet. En alvorlig situasjon er oppstått i forholdet mellom USA og Kina nå p.g.a. Taiwan. Og hele tiden er arbeidsløsheten og fattigdomsproblemet overhengende i verden. Barn sulter og dør, epidemier flourer. Opprustningen også av atomvåpen er fremdeles et hett tema i debatten. Russland står ved et nytt veivalg; blir Sovjetunionen vakt til live igjen? Flykapring truer kommunikasjonene innenfor og mellom landegrensene osv. I et innlegg i en avis nylig het det: “Mobbing, vold og drap blir servert for oss i avisene, som nå mest av alt ligner rykende rapporter fra helvete.”

Om fire korte år går vi inn i et nytt årtusen. Hva vil det bringe jordens 6 milliarder mennesker og dens andre beboere, dyre- og plantelivet? Går det mot nye kriger, naturkatastrofer, miljø-ødeleggelser, ulykker av alle slag? Eller mot fred, forsoning, bygging av bruer, av hus og hjem for nye slekter? Ingen kan svare på det idag. Men det er lov å håpe. For

min del vil jeg si det slik: “Vi har alt å vinne, intet annet å tape enn våre lenker”- (med en liten omskrivning av det gamle manifest). Og lenkene, de ser jeg idag som hatet, uforsonligheten, grådigheten og dens motpol, sulten, alt som kan skille menneskene fra hverandre, og til sist gjør dem så isolerte, så ensomme, så utmattet at de drives til desperate handlinger i strid med sine egne interesser. Situasjonen er ikke enkel. Ikke før er én krise løst, så dukker det opp en ny.

Livet er tveetydig, paradoksalt, gåtefullt. Et entydig svar finnes visst ikke. Hør hva en 17-årig jente, som vant en stilkonkurranse om rasisme nylig, skriver: “Da jeg var liten, var alt så enkelt. Svart-hvitt liksom. Særlig det var enkelt. Ikke mobb kameraten min. Sa frøken. Inni er vi like. Står det i barnesangen. De som ikke respekterer det, er slemme. Sa mamma og pappa. Og da var det sånn. I grunnen er det hovedprinsippene mine ennå. Men ingenting er enkelt lenger.”

“Edelt er mennesket
jorden er rik
Finnes her nød og sult
skyldes det svik,”
sier Nordahl Grieg.
Er det så enkelt?

I krig blir også alt enkelt, svart-hvitt. Men det er en annen slags enkelhet enn barnets. I rent selvfor-svar ser, *må* mennesket se fienden, de på den andre siden, i svart-hvitt. Men det er negativen av filmen de ser da. Skremte mennesker er det vanskelig å snakke til fornuft. “Det eneste vi trenger frykte, er frykten

selv,” sa president Roosevelt i sin tid. “Det vi først og fremst skylder Vårherre, er å være uten frykt,” sa en ordensstifter, som så det som sitt spesielle kall å være hele verdens venn og bror.

- Jeg tror, vi er ikke født som rasister. I den grad vi blir det, er det miljøet som gjør oss til det. Men da må det også gå an å gjøre noe med det. Men det er et langt lerret å bleke.

Vil tiden strekke til? Det kan se dårlig ut med det, til tider. Men det er lov å håpe. ●

Fra Bønneboken:

*Herre, for deg
er intet menneske fremmed,
og ingen blir utleukket
fra ditt vern.
Se i nåde til flyktninger,
til de utstøtte
og til forlatte barn.
La dem komme tilbake
til sitt eget land,
og gi oss kjærlighet
og evne
til å hjelpe
de fattige og fremmede
blant oss.*

Nok en gang: klar tale fra Malawis biskoper

I et hyrdebrev fra september i år kommer Malawis biskoper med en bredside mot korrupsjonen i landet som, ifølge biskopene, har infisert "vårt nye Malawi" på alle nivåer. "Vi fordømmer den på det sterkeste, og støtter alle de sønner og døtre av Malawi som modig tar til motmæle mot misbruket," skriver biskopene. Som oppfordrer til økt

rettferdighet som et middel mot den økende kriminaliteten i landet.

Siden det minneverdige hyrdebrevet for fasten 1992 som påtalte undertrykkelsen i landet og banet veien for demokratiet, har Malawis katolske biskoper vært kjent for sin klare tale. Hovedhensikten med det nyeste hyrdebrevet er å gi impulser fram mot jubileumsåret 2000 og sette ut i livet tankene fra Afrikasynoden i 1994. Synoden presenterte

følgende temaer til ettertanke: evangelisering, inkulturasjon, dialog, rettferd og fred og kommunikasjon. Jubileumsåret byr en anledning til å stanse opp på ferden gjennom livet og spørre "hvor står vi nå, og hvor vil det ende", skriver biskopene. Som skisserer stadiene i en nasjonal plan frem mot år 2000, men overlater til de enkelte bispedømmer å tilpasse planene til lokale forhold og behov. THE TABLET

Per Vollset: En moderne Franciskus legende

For noen år siden kjøpte jeg den norske oversettelsen av en biografi om Frans av Assisi, *En profet for vår tid* (St.Olav Forlag). I mange år hadde jeg vært opp-tatt av Frans' mest kjente bønn som begynner:

Herre!

Gjør meg til et redskap for din fred!

Min forbauselse var stor da jeg ikke fant denne bøn-
nen i biografien, og jeg begynte å lete - først i hans
etterlatte skrifter. Og jeg fant den ikke der heller.
Hvor kom den fra? Når den ikke stod i kildene som
var tilgjengelige for meg på den tid?

Den finnes jo "overallt" under navnet "Frans av
Assisis bønn", og etter min mening er det den
vakreste menneskeskapt bønn. Men jeg fant altså
ingen kilde som belegg for at Frans av Assisi skulle
ha formulert/skapt den selv, selv om bønningen er så
vakker at den gir en fantastisk god sammenfatning
av Frans' spiritualitet. Selv i Assisi i påsken i år fikk
jeg kjøpt bønningen, "Pretiera semplice", i Frans' navn.

Så begynte jeg å lete: Universitetsbiblioteket i Ber-
gen kunne henvise til det svenske tidsskriftet *Signum*
(6:1980, s. 283-284). Der har Anders Piltz en artik-
kel som jeg har tillatt meg å stjele tittelen fra. Anders
Piltz begynner med begynnelsen:

I januarnummeret av *Anales de Notre Dame de la
Paix* i 1913 ble det for første gang offentliggjort en
bønn av en ikke navngitt forfatter:

*Seigneur, faites de moi un instrument de votre
paix.."*

Såvidt mine fransk-kunnskaper rekker, er det Frans'
bønn. Den norske oversettelsen finnes i flere versjo-
ner. Over mitt kjøkkenbord lyder den:

Herre!

Gjør meg til et redskap for din fred,

La meg bringe kjærlighet der hatet råder,

La meg bringe forlatelse der urett er begått,

La meg skape enighet der uenighet råder,

La meg bringe tro der tvilen råder.

La meg bringe sannhet der villfarelse råder.

La meg bringe lys der mørket råder.

La meg bringe glede der sorg og lengsel råder.

Å Mester,

La meg ikke søke så meget å bli trøstet som å trøste

Ikke så meget å bli forstått som å forstå,

Ikke så meget å bli elsket som å elske!

Ti det er gjennom å gi at man får,

Det er ved å glemme seg selv

at man finner seg selv.

Det er ved å tilgi andre at man får tilgivelse!

Det er ved å dø at man oppstår til Evig liv.

Anders Piltz forteller at etter tre år finnes bønningen i
L'Osservatore Romano (20. januar 1917). Der står
det en interessant opplysning: at bønningen nylig var
overlevert den daværende pave, *Benedict XV*, av
utgiveren av tidsskriftet *Souvenir Norman*. Kort tid
etter fantes bønningen trykt på baksiden av et kort med
bilde av den hellige Frans. På bønnekortet var anført
at bønningen var en utmerket sammenfatning av det
franciskanske idealet i vår moderne verden. Dette
skal være opphavet til at bønnens forfatter er Frans
av Assisi.

Så langt skal visstnok saken være klar, og det er å
gå over bekken etter vann om man leter etter inspira-
sjon til bønningen i middelalderen. Den anonyme for-
fatter har altså øst av kilder som var tilgjengelige på
hans tid, epoken før første verdenskrig.

Dette forringer dog ikke bønningen, som er et helstøpt
kristent verk som nok vil overleve århundrer som vil
komme - "slekt skal følge slekters gang, aldri før-
stummer tonen fra himmelen, sjelenes glade pil-
grimsgang".

Mer om Malawi

Vi er oss bevisst at vi må bedre både "måten og metoden for vår evangelisering", skriver Malawis biskoper i et hyrdebrev i anledning kirkens forberedelse til år 2000. I avsnittet "Om omvendelse" skriver biskopene at de tidligere har preket "et fryktens evangelium med vekt på det onde og på helvetets ild snarere enn et evangelium om Guds kjærlighet. Vi har til tider vært

mer opptatt av å danne strukturer enn av å forme hjertene."

De erkjenner også at de altfor lenge var for tause. "Da Jehovas vitner ble forfulgt, da folk ble deportert og fengslet uten dom, tok vi ikke offentlig avstand fra det," skriver biskopene. Og noterer at de ikke er de eneste som har svikket i så måte, "siden alle døpte har den profetiske plikt å stå fram og

tale rettferdighetens sak, forutsatt at dette gjøres på en ordnet, legitim og ansvarlig måte".

I år 2001 kan den katolske kirke i Malawi se tilbake på 100 års virke. Det begynte med tre Monfort-misjonærer i 1901: I dag er 2 av landets 11 millioner innbyggere katolikker, 70.000 katekumener, nær 300 prester og åtte biskoper. THE TABLET

Pave Johannes Paul II encyklika «*Evangelium vitae* - om menneskelivets verdi og ukrenkelighet» er blitt oversatt til norsk på en utmerket måte av sr. Anne Bente Hadland OP. Den er gitt ut av St. Olav forlag. Dens innhold ble allerede presentert i nummer 5 av St. Olav fra 1995, så jeg vil ikke gjenta det. Men det er godt at den nå foreligger på norsk, da vår pave omhandler aktuelle problemstillinger på en meget klar og helhetlig måte. Den burde derfor også blir viktig for debatten om menneskelivet i Norge.

Pave Johannes Paul II er i sitt pontifikat meget opptatt av nettopp mennesket og dets stilling. Flere av hans encyklikaer tar opp viktige sider ved mennesket. Dette førte til at han av «Time» ble kåret til årets mann i 1995. Pavens anliggende er å reetablere et menneskesyn som virkelig er fundert på kristne verdier. I sentrum står derfor ikke bare menneskerettighetene, men menneskets verdi og rettigheter som *person*. Denne verdien og rettigheten begrunnes selvfølgelig av at mennesket er skapt i Guds bilde. Paven begrunner derfor mennesket langt dypere enn det er vanlig i verdslig sammenheng.

Det er en utrolig tanke at en Gud, som har skapt et slikt uendelig stort univers, skaper en skapning som kan forholde seg til Gud. Men denne skapningen, mennesket, utstyres med en fri vilje. Det kan altså velge, hver enkelt, om det vil forholde seg til Gud eller ikke, dvs. akseptere seg selv som en Guds skapning eller ikke. Det å ikke ville akseptere seg selv som en skapning, men heller anse seg selv for en gud, også når det gjelder å bestemme over liv og død, er nettopp roten til problemene som Paven tar opp i encyklikaen.

Allerede i Det gamle Testamentet finner vi en dyptpløyende refleksjon over menneskets urfristelse til å ta skjeen i egen hånd. Dette er det den andre ska-

pelsesberetningen tar opp. Gud skapte mennesket (hebraisk adam) av jorden (hebraisk adama), som understreker menneskets opprinnelse i naturen, men åndet livspust i det, som understreker menneskets avhengighet av Gud. Hagen mennesket fikk, illustrerer at Gud gav det tilstrekkelig til å leve i skaperverket. Kun ett lite bud begrenset dets frihet, uten at dette budet begrunnes. Mennesket kunne ikke holde ut at det ikke fikk alt, og spiste den forbudte frukten og oppdaget kun at det var nakent, noe som viser de gamles ironi over menneskets dårskap. Men konsekvensen ble vidtrekkende. Forholdet mellom Gud og mennesket ble forstyrret, men også mellom mennesket og skaperverket, og ikke bare vertikalt, men også forholdet horisontalt, til andre mennesker, ble forstyrret - og også dets forhold til seg selv.

Gud lot det ikke være med det. Hele frelsesverket går i korthet ut på å reetablere forholdet til mennesket, slik at det kan finne tilbake til et korrekt forhold til Gud, skaperverket, medmennesker og seg selv. Gud tiltror mennesket denne muligheten ved å kalle det til å følge hans vilje. Gud tiltror mennesket ansvar og gir det dermed en dypere, eller for den saks skyld høyere, verdighet enn det mennesket noen gang kan gi seg selv eller hverandre. Det å kunne handle slik Gud vil - guddommeliggjøre det

- og hever det over det jordiske. Men dette kallet kan bare tas imot og besvares av den enkelte.

Meget av vår tids elendighet som vi kan se, tross alt det gode som mennesket har fått til, har sitt dype utspring akkurat her, hvor det ikke ser seg selv som en gudavhengig skapning, men som allmektig. Paven berører noen av de mest brennende problemene når det gjelder menneskets allmektige måte å forholde seg til livet på. Han sier klart fra at dagens utvikling innenfor mange forskningsområder og mye av det som gjøres, tilhører en «dødens kultur». Sterkest understreker han det, i *Evangelium Vitae* - når han bruker hele sin autoritet som Peters etterfølger til å bekrefte «at det direkte og overlagte drap av et uskyldig menneske alltid er dypt umoralsk» (nr. 57 s. 85), «at provosert abort, det vil si abort som er villet som mål eller middel, alltid er et alvorlig brudd på den moralske orden, fordi det er villet avlivning av et uskyldig menneske» (nr. 62, s. 92) og «at eutanasi er et alvorlig brudd på Guds lov ettersom det dreier seg om en overlagt og moralsk uakseptabel avlivning av et mennesket» (nr. 65, s. 97).

Det er oppsiktsvekkende at Paven tyr til så sterke ord for å understreke Kirkens posisjon, skjønt det er mer enn nødvendig. Hvordan skal vi håpe på å kunne vekke interessen for en «livets kultur», som Paven appellerer til, hvis ikke det klart sies fra hva som er i ferd med å skje? Mitt inntrykk er at kun den katolske kirke har en tilstrekkelig åndelig kraft og styrke til å stå imot den fatale utviklingen det menneskelige samfunnet har gitt seg ut på. Denne utviklingen kan kort beskrives med at mennesket omformer naturen og skaperverket på en stadig sterkere måte, slik at man kan si at det skapes en ny, en annen natur. For å forstå dette, er det tilstrekkelig å sammenligne en kvadratkilometer uberørt natur med en kva-

Basismenigheter: en nytt bilde av kirken

Basismenighetene på Filippinene er, ifølge pave Johannes Paul II, et broderlig og praktisk vitnesbyrd om solidaritet. Deres engasjement gjør dem til et nytt bilde av kirken, dannet etter urkirkens forbilde. Men paven advarer menighetene mot ideologisk infisering. CHRIST IN DER GEGENWART

Benediktinere til Nord-Korea

Misjonsbenediktinere fra St.Ottilien, Tyskland, har fått tillatelse til å grunnlegge et internasjonalt sykehus med 200 senger i kystbyen Najin i det nord-koreanske frihandelsområdet. Sykehuset blir den første katolske institusjon som grunnlegges i Nord-Korea siden den 2. verdenskrig. Frem til 1949 fantes det benediktinere fra St.Ottilien i klosteret Tokwon i Nord-Korea, men det året ble alle munkene utvist, skriver Christ in der Gegenwart.

Folkemord?

Tyve katolske organisasjoner, blant dem Pax Christi, har oppfordret FNs Sikkerhetsråd til å gjøre noe for å støtte Nuba-folkene i Sudan. Disse stammene, som kjemper for frigjøring, bekjempes med militærmakt av den islamistiske regjeringen i Khartoum, og grensene til utenverdenen stenges med makt. I henvendelsen til FNs generalsekretær heter det at det allerede dreier seg om folkemord i området.

CHRIT IN DER GEGENWART

9

dratkilometer maisåker, eller et naturlig elveløp med en betongkanal.

Man kan virkelig få inntrykk av at mennesket ikke lenger føler seg skapt i Guds bilde, men vil skape seg selv i sitt bilde. Dette bildet har mindre muligheter, og mennesket vil «perfeksjonere» det. I dette bildet er det ikke plass til skavanker, problemer og lidelse. Livets bredde reduseres etter en snever forståelse som ikke holder ut den naturlige rikdom. Mer enn noen gang er det meget nødvendig å stoppe opp og ta selvkritikk. Vi trenger andre perspektiver. Disse perspektivene kan vi finne i det kristne menneskebildet som ser den enkelte person, som respekterer og elsker den.

Det er derfor meget gledelig at «Evangelium vitae» er blitt oversatt til norsk. Det er å ønske at flere av Pavens encyklikaer oversettes, da de er deler av et større program som må sees i sin helhet. Et program som har en langt større dybde og gjennomtrengning av problemstillinger enn det vi er vant til fra norsk debatt.

EVANGELIUM VITAE

– om menneskelivets verdi og ukrenkelighet.

St. Olav Forlag 1996

Fra «Evangelium vitae»:

12. Faktisk er det slik, at mens en del av vår tids moralske usikkerhet og forvirring kan forklares med mangfoldige og alvorlige sosiale problemer som i sin tur kan redusere enkeltpersoners subjektive ansvar, så befinner vi oss også konfrontert med en enda mer omfattende realitet som kan beskrives som en *syndens struktur*. Denne realitet kjenntegnes ved at det vokser frem en kultur som forneker solidariteten og i mange henseender fremstår som en «dødskultur». Denne kulturen fremmes aktivt ved mektige kulturelle, økonomiske og politiske tendenser som representerer et utilitaristisk syn på samfunnet. Fra denne synsvinkel kan det være berettiget å tale om *de mektiges krig mot de svake*: liv som krever større omsorg, mer kjærlighet og hjelp, blir ansett for å være unyttig eller belastende, og søkes fornektet på en eller annen måte. Et menneske som på grunn av sykdom, handicap, eller helt enkelt ved sitt blotte nærvær, setter mer favorisertes velvære eller livsstil på prøve, har en tendens til å bli sett på som fiender som må avverges eller fjernes. Derved gis støttet til en «*sammensvergelse mot livet*». Denne sammensvergelsen angår ikke bare enkeltpersoner i deres forhold til andre - det være seg enkeltindivider, familier eller grupper av mennesker, men strekker seg langt ut over disse, like til å ødelegge og fordreie forholdet mellom folk og stater på verdensplan.

Østerrike: "Kirkefolkets ønsker"

går videre

En gruppe på 42 medlemmer oppnevnt av de østerrikske biskopene har lagt frem et utkast til reformforslag. Gruppen omfatter prester, teologer, universitetsprofessorer, historikere, sakførere og journalister. Forslagene skal tas opp under bispekonferansens møte i november.

Forslagene omfatter muligheten for unntaksregler fra sølibatet på grunn av preste-

mangelen, full adgang for kvinner når det gjelder beslutningstaking innen kirken og større grad av konsultasjon på alle nivåer.

Gruppen, som har analysert bakgrunnen for fjorårets kirkelige folkeavstemning "Kirkefolkets ønsker", anbefaler "mer gjennomsiktighet" innen kirken. Den viser til at de fremste "utløser" av avstemningen var noen av pavens bispeutnevnelser og "kardinal Groer-affæren": Wiens kardinal

som, trass i sterke oppfordringer bl.a. fra sine embedsbrødre, i over et år forholdt seg taus til en anklage mot ham om et seksuelt forhold til en ung mann mange år tilbake. (Først nylig kom Groer, som trakk seg som erkebiskop i forbindelse med anklagen, med klare ord om sin uskyld.) Det trengs åpenhet og diskusjon i mer formelle former - "kristen dialektisk praksis" i gruppens terminologi - for å takle konflikter, og i dagens

10 Biskop Pierre Claverie: Stikkordet er dialog!

I august i år ble den algirske biskopen Pierre Claverie, helhjertet og uredd brobygger mellom kristendom og islam, drept sammen med sin sjåfør ved en terroraksjon (cf. St.Olav 8-96). Nedenstående tekst er et innlegg biskop Claverie holdt ved en rundebordskonferanse i Angers, Frankrike, pinsen 1994. Den franske avisen *La Croix* trykket innlegget i forbindelse med Claveries død.

Jeg kommer fra et land der vi drømte om at forsoning var mulig etter århundrer med konflikter og 130 års kolonivelde. Dårlige erfaringer hadde gjort oss fast bestemt på ikke å gjøre omigjen fortidens feil, i stedet skulle vi dra i gang en virkelig dialog for å lære hverandre bedre å kjenne. Vi var også fast besluttet på å gå sammen om de felles utfordringer som samfunnsutviklingen stilte oss overfor. Vi har oppriktig forsoekt å handle i overensstemmelse med dette, fordi vi var overbevist om at tiden krevde revisjon av herskerambisjonene. Det var også på høy tid å oppgi ensidige krav for å unngå de ulykkelige feider og kriger som føres i religionens navn eller under dens fane.

Med tiden oppdaget vi at mange muslimer hadde samme ønske. I hele Nord-Vest-Afrika dannet det seg små grupper for dialog. Vi var ikke mange kristne som var med, for det kristne nærvær i disse landene er kun symbolsk: Det har ingen særlig vekt og innebærer absolutt ingen trussel for den muslimske majoriteten. Et par hundre prester, ordenssøstre og legmenn, medarbeidere og fastboende utlendinger hadde besluttet seg for å bygge opp nye relasjoner for en annerledes fremtid.

Utviklingen i Algerie har nå medført at store hindringer har lagt seg i veien for dette prosjektet. Bevæpnede grupper som påberoper seg islam og forkynner at de er forkjempere (*moudjahadi-*

ne) for en ny radikal kulturell, politisk og økonomisk revolusjon, har utsett oss som skyteskive. De har til hensikt å rense den algirske jord for alle som, etter deres syn, er urene: jøder, kristne og andre de betrakter som gudløse. De påberoper seg historien for å rettferdiggjøre sin utrenskning og anklager oss for å være korsfarere i en ny krig som Vesten fører mot islam. De anklager oss for å være agenter for en kulturell nykolonialisme full av perversjoner. Opp mot det setter de den arabisk-muslimske arven, som innebærer *sharia*, loven, og dens forskrifter og fortolking. Vi er forøvrig ikke de eneste som er ofre for deres operasjoner: Muslimer som har en annen tolkning av den sammen arven, får også smake pisen.

I denne ekstreme situasjonen blir vi oss klarere bevisst hva en slik kamp koster, og vi stilles brutalt overfor spørsmålet om hva vi lever for og tror på. Når man vet at man lever i dødsfare, kan man ikke lenger nøye seg med tomt snakk og gode hensikter. Først og fremst får det oss til å spørre hvem vi virkelig er i de andres øyne. Vi er oppriktig overbevist om at vi beveges av ønsket om universell forsoning og fred. Vi tror at den gode vilje burde være tiltrekkelig, og at vi i så måte lever i overensstemmelse med Guds vilje, Gud som for oss er kjærlighet, forsoning og fred. Vi glemmer at vi tilhører en del av verden som uopphørlig, i århundrer,

gjorde krav på universell makt, og som iblant i religionens navn har begått lignende brudd som de som i dag væter den muslimske jord med blod. Dette gjorde man under henvisning til den jødisk-kristne arv. Gamle demoner er alltid rede til å stige opp av sine graver, og de finnes under alle omstendigheter fremdeles i ofrenes hukommelse.

Da tar jeg meg i å minne at Jesus ikke bare er den guddommelige kjærlighetens profet, men at han også gav sitt liv for å bevise det. Han 'utgjød' sitt liv og sitt verk for de skader den sårede menneskeheten fremviser: "det istykkerslåtete" hos det menneske som har gått seg vill fordi det har mistet meningen med sitt liv, "det istykkerslåtete" mellom mennesker som stenger hverandre ute eller utnytter og knuser hverandre, "det brustne" mellom troende, jøder eller hedninger som setter seg i Guds sted og dømmer hverandre hver fra sin kant, mens de i virkeligheten dømmer seg selv til helvete. Han åpnet sine armer for å spenne opp en forsoningens bro mellom fiender. Korsets tegn, som for så mange troende synes hedensk, er for oss det som forbinder Gud med mennesket og menneskene med hverandre. Utstrakt på korset henger et menneske som, for å virkeliggjøre Guds plan, heller gir sitt liv enn at han berøver andre livet.

Jesus setter min kirke i samme situasjon som brusten, istykkerslåtete - uten våpen og uten vilje og midler til å utøve makt. Siden Algerie ble selvstendig, har vi opplevd en stadig utarming av det arbeidet som vi la slik vekt på, og som er vår kontaktflate (skoler, sykehus og andre institusjoner). Vi er blitt utlevert til dem vi vil fortsette å tjene, tjene med de latterlig små midler vi har i forhold til det enorme behovet. Til tross for våre små midler, utgjorde de for oss likevel treffpunkter, plattformer der vi kunne lære hverandre bedre å kjenne og forstå hverandre, med våre ulikheter og

pluralistiske samfunn er konflikter uunngåelige.

Flesteparten av landets biskoper, inkludert Opus Dei-medlem Claus Küng av Feldkirch, er meget positive til gruppens arbeid. Det har gitt "skikkelig bonus" for "en rystet kirke", ifølge kirkekritikeren Alfred Worms. Biskopene er blitt konfrontert med hard kritikk; det gjenstår å se hvordan det går med diskusjonsgruppens forslag.

Tsjekkia: konfiskert eiendom tilbake til kirken

Den tsjekkiske regjeringen har, etter lang tid, godkjent en plan om tilbakeføring til kirken av land som ble konfiskert under kommunistregimet. Kirken har lenge presset på i denne saken.

Alle de tre opposisjonspartiene går mot planen: Republikanerne er mot enhver til-

bakeføring av kirkelig eiendom, mens sosialdemokratene, det største opposisjonspartiet, mener saken bør gå via parlamentet og lovverket. Lederen for Kristen-demokratene, et av de mindre partier i den regjerende koalisjon, er glad for regjeringens vedtak, men mener det ikke går langt nok.

THE TABLET

den tunge arv av konflikter i fortid og nåtid. Hva er mer nødvendig og på sin plass i dag enn å skape menneskelige møteplasser der man lærer å se hverandre, ta imot av hverandre, samarbeide og dele med hverandre den storartede kulturelle arv vi alle bærer med oss.

Slik jeg ser det, er pluralismen en av vår tids største utfordringer. Det runde bord er et bilde på pluralismen. Vi er nær ved hverandre. Vi bor hos hverandre: Skal vi fortsette med krangling og krig i all evighet? Skal vi gjenoppta våre erobningskriger og utslånge våre forbannelser og gi fritt utløp for vilje til makt og herredømme?

Det er sant at hver og en av oss bærer på en sannhet, en overbevisning som vedkommende forsøker å dele med andre. Ethvert menneske er gjennomsyret av en kultur som utgjør dets spesielle menneskelige utrustning, og det er gjennom den at det kommer i kontakt med andre mennesker. Jovisst er vi fremmede for hverandre. Det ville være en illusjon å tro at vi umiddelbart skulle kunne nå frem til et felles menneskelig ståsted hvor alle historiske og legemlige spor var skallet av. Likevel har vi en sterk forestilling om at disse sporene ikke må stenge oss inne i vår egen sfære: Forrige århundres eventyr på koloni- og misjonsfronten har lært oss at det var direkte ødeleggende å tro at hver og en virkeliggjør den universelle sannhet, og at man derfor har den (guddommelige) rett til å tvinge alle andre til underkastelse under ens egen absolutte fullkommenhet.

Når det gjelder Gud, er vi oss tross alt bevisst at han er uendelig langt bortenfor det vi kan oppfatte, og at vi aldri kan utforske ham helt. Hva angår mennesket, er vi i dag blitt mer og mer klar over at vår identitet som Guds "avbilder" er som et istykkerslått speil, som må settes sammen igjen for at vi skal kunne gjenspeile det perfekte mennesket, det som blant annet den store

"Den krigen som for tiden finner sted i Algerie, er en krig mellom muslimer. De kristne spiller i den sammenheng en helt marginal rolle. Når kristne bortføres eller drepes, skjer det på grunn av den virkning det har på den internasjonale offentlighet. Om alle kristne drog sin vei, ville det ikke løse ett eneste problem. . . Vi ville i stedet, indirekte, støtte det synspunkt at det er umulig for mennesker som er forskjellige, å forstå hverandre. Derved ville vi begi oss ut på akkurat den samme vei som de islamister for hvem det kristne nærvær er en torn i kjødet på islam."

Biskop Pierre Claverie av Oran i et intervju med det franske tidskriftet *L'Actualité Religieuse* i september 1995.

islamske lærer, Ibn Arabi, taler om.

I det perspektiv har "den andre" en livsviktig betydning for hver og en av oss. Selvsagt vet jeg at man må ta hensyn til en viss likevekt og skape slike vilkår innen den økonomiske og sosiale sektor at forholdet til den andre skal bli positivt og ikke føre til aggresjon og sterk avstandtagen. Som utvandrer og del av en minoritet i en verden ulik den jeg har mitt utspring i, vet jeg hvor vanskelig det er å bli akseptert, respektert og tatt imot (og likevel er jeg blitt tatt på en så fin måte i Algerie). Spesielt i dag hvor man tror at man kan beskytte sin identitet ved å forskanse seg i sin nasjonale og religiøse tilhørighet. . . Men det er nettopp på grunn av menneskers vilje til å beskytte seg at volden blir stadig mer alminnelig. Vår tro på Gud som steg ned i menneskeheten, tvinger oss til, uten idealisme og uten å

trene, å skape vilkår for møteplasser, for universelt fellesskap - ikke hinsides våre ulikheter, men med dem. Jesus åpenbarer for meg hvor uendelig verdifullt og dyrebart hvert menneske er i Guds øyne. Gjennom den andre kan jeg føle en oppfordring til å gå ut over min begrensning og mitt arrogante behov for å dominere, og i stedet oppdage i den annen det som ennå mangler hos meg selv for at jeg skal bli ekte og helt og holdent menneskelig.

Stikkordet for min tro i dag er altså dialog. Ikke av taktiske hensyn eller av opportunisme, men fordi dialogen er en del av forholdet mellom Gud og mennesker og mennesker imellom. Med Jesus lærer jeg på nytt at Gud selv har lånt sitt ord og til og med sitt legeme av menneskeheten for å gi seg til kjenne og for å vise vin vilje. Jeg fornemmer også at Guds forhold til menneskeheten åpenbarer noe av hans eget vesen: et dypt fellesskap i kjærlighetens ånd. Endelig konstaterer jeg at hele frelseshistorien utspiller seg i det "avbrudte" og gjenopptatte fellesskapets tegn, i en dialog der Gud tar initiativet. Det som bærer frukt i frelseshistorien, er denne "kjærlighetsgjengjeldelse", en dialog med røtter i kampen mot den djevlelike "brustenhets" som oppstod allerede i begynnelsen. Og det er derfor jeg bebreider religionene - og til og med ofte min egen kirke - at de snarere fører en aggressiv monolog og dyrker sin særegenhet i stedet for dialogen. Jeg lider ved å se hvilket elendig vitnesbyrd de ulike trosretninger gir gjennom sine forsøk på å underkaste og styre menneskeheten ved å gjøre den til slaver for deres egne lover.

Måtte hvert medmenneske bli den lidelse og det sår gjennom hvilket Gud kan bryte inn i den selvgodhetens borg vi forskanser oss i, slik at en ny og kjærlighetsfull menneskehet kan fødes. Det handler om vår tros fremtid i verden.

Mer heder til Chiara Lubich

En notis i St.Olav nylig fortalte at Chiara Lubich, stifteren av Focolare-bevegelsen, vil bli tildelt UNESCOs fredspris for 1996 for sin innsats for fred og enhet mellom mennesker. Prisen deles ut den 17. desember. Men også annen heder er blitt Chiara Lubich til del: I juni i år ble hun utnevnt til æresdoktor i sosiologi ved universitetet i

Lublin, Polen, leser vi i det svenske bladet Enad Värld. Det er første gang denne tittel tildeles en kvinne. Blant æresdoktorene ved Lublin-universitetet finner vi Ceslaw Milosz, Nobelprisvinner i litteratur, pave Johannes Paul II (tidligere etikk-professor ved universitetet), den tyske forbundskansler Helmuth Kohl og den østerrikske psykologen Victor Frankl.

I begrunnelsen for tildelingen heter det at Chiara Lubichs sosiale virksomhet, som er gjennomsyret av budskapet om evangelisk enhet, er levende inspirasjon og forbilde for samfunnsvitenskapene. "Gjennom Focolare-bevegelsen er hun opphav til et nytt sosialt fenomen som kan komme til å spille en avgjørende rolle innen sosiologien, og medføre en revolusjon innen denne vitenskapen,

TERRORISTEN, HAN SER

Bomben skal utløses i snackbaren tyve over ett.
Nå er den seksten minutter over.
Noen rekker ennå å gå inn,
noen å gå ut.

Terroristen står på den andre siden av gaten.
Denne avstanden beskytter ham mot all fare,
og det hele er synlig som på en film:

Et kvinnfolk i gul jakke, hun går inn.
En mann med mørke briller, han kommer ut.
Et par unggutter i dongeribukser, de prater.
Sytt minutter og fire sekunder over.
Den minste er heldig, han setter seg på scooteren,
den høyeste går inn.

Sytt minutter og førti sekunder over.
En pike, hun har et grønt bånd i håret.
Søren, der kommer det en buss i veien.
Atten minutter over.
Piken er der ikke lenger.
Var hun dum nok til å gå inn?
Det vil vise seg når de bærer dem ut.

Nitten minutter over.
Ingen går inn.
Istedet kommer det en skallet tjukkas ut.
Han famler visst etter noe i lommene og
ti sekunder på tyve over ett
går han inn igjen etter de jævla hanskene sine.

Tyve over ett.
Tiden, som den sleper seg frem.
Nå skulle det skje.
Ikke enda.
Jo, nå.
Bomben, den eksploderer.

Fra «Utsikt med et sandkorn», Solum (Forlag 1996)
av Wislawa Symborska, årets Nobelprisvinner.

Støtt katolsk ungdomsarbeid!

UNGE NORSKE KATOLIKKERS
FORBUND - (UNKF)

seiler i medvind:

Flere lokallag har blomstret opp,
og oppslutningen om
sentrale arrangementer
som ledertreningshelger,
er større enn noen gang.

Det er gledelig, men det koster:

Utgiftene har økt i takt
med aktivitetene, uten at
inntektene har holdt følge.

Forbundets beholdning
er farlig liten,
og man har måttet avlyse
arrangementer.

Med andre ord:

Forbundet

ønsker seg flere

STØTTEMEDLEMMER

og lurur på om de finnes
blant St. Olavs lesere?

Støttemedlemskap tegnes
ved å sende kr. 250,- til

UNKF

AKERSVN. 14, 0177 OSLO

Postgiro: 0807 5193255

Som støttemedlem får du
tilsendt bladet
"Katolsk Ungdom".

På forhånd takk for
din støtte til ungdomsarbeidet!

Vennlig hilsen

Unge Norske Katolikkers
Forbund

en revolusjon som kan sammenlignes med den kopernikanske revolusjonen," skriver bladet.

Flere utmerkelse venter: 1 januar 1997 et æresdoktorat i teologi ved universitetet Santo Tomàs i Manila på Filippinene og i mai æresdoktorat i humanistiske vitenskaper ved Sacred Heart University, Connecticut, USA.

Russland trenger moralsk gjenfødelse
"Det finnes ingen enkel løsning på de enorme sosiale og moralske problemene som rir landet. Ikke bare en fysisk renselse av landet, men en dyptgripende psykisk renselse er nødvendig. Russland trenger en etisk og moralsk vekkelse - en moralsk gjenfødelse," skriver utenrikskommentator i NRK, Jahn

Otto Johansen, i en artikkel om Russland i tidsskriftet *Ropet fra Øst*.

"Den ateistiske kommunisme og dagens kapitalistiske system står begge fjernt fra ortodoksien. Disse skaper begge en moralsk indignasjon som kirken må arbeide for å fylle med innhold," skriver Johansen.

Brian McNeil om ny Maria-bok:

Et vitnesbyrd om århundrers kjærlighet til Maria

13

Boken "Jomfru Maria - fra jødepике til himmeldronning" (red. Jacob Jervell) "er et praktfullt vitnesbyrd om hva århundrers kjærlighet til Maria har frembragt," skriver vår anmelder Brian McNeil. Som har sine innvendinger, men følgende konklusjon: "For alle som er interessert i å se frukten av Mariafromheten, enten de deler den eller ikke, anbefales Jervells bok på det varmeste."

Før reformasjonen hadde Maria en selvfølkelig plass i troslivet til alle kristne, enten de tilhørte de vestlige eller østlige tradisjoner. Alle var i grunnen enige om prinsippet at "det aldri kan sies nok om Maria", *de Maria numquam satis*, et prinsipp som først og fremst gav uttrykk for en dyp kjærlighet til Herrens mor.

Dette var en kjærlighet som oppfant stadig nye lovprisninger. Først var det betegnelsen Theotokos, "gudfødersken", som vakte store teologiske stridigheter i det 5. århundre. Men etter at denne tittelen var blitt akseptert som legitim, førte Maria-dyrkelsen i Konstantinopel til en vidunderlig kulturell blomstring i dikt (f.eks. Akatistos-hymnen) og i bilder (f.eks. den storartede billedsyklus i Chora-kirken som Gunnar Danbolt tar for seg i denne boken). I Vesten har vi uforglemmelige Maria-hymner som "Salve regina" (som bl.a. dominikanerinnene i Oslo synger hver kveld) og "Alma redemptoris mater" (som Sissel Kyrkjebø har sunget inn på CD).

Det første man må si om "Jomfru Maria" er at boken er et praktfullt vitnesbyrd om hva århundrers kjærlighet til Maria har frembragt. Bokens 110 illustrasjoner er ikke bare en fryd for øyet: De minner oss samtidig om at i samfunn der få var lesekyndige, var bildet man så i kirkerommet, en meget viktig bærer av det bibelske budskap.

Jervells historiske skisse utfylles ved de verdifulle bidrag fra Gunnar Danbolt

om "Maria får en livshistorie - gjennom billedkunsten" og Ann Helene Bolstad Skjelbred om "Folketradisjonens Maria", med stoff hentet fra tiden etter reformasjonen i Norge. Begge gjør oppmerksom på at Maria, som har vært viktig i mange hundre år, ikke lenger er noen kulturskapende skikkelse. Vi har nemlig få moderne Mariabilder av høy kunstnerisk kvalitet, og de folkelige tradisjoner når det gjelder Maria, er meget svake.

Jervell selv ser forbausende positivt på utviklingen av de kristnes forhold til Maria. Han er ikke polemisk, likevel er han heller ikke ukritisk.

Så spør han: "Vi vet svært lite om henne historisk. Og det lille vi vet, er ikke grunnlag nok for å forklare alt det hun er blitt til gjennom historien. Er hun skapt av oss?" Med andre ord: Er Mariaskikkelsen noe helt uten dekning i evangeliens vitnesbyrd? Og han gir selv svaret: "Nei, ikke bare. For det levde en gang en jødisk pike med dette navn, og det er ingen tvil om at hun var Jesu mor. Men historien har stadig føyet nye trekk til. Hennes historie skrives videre av våre håp og drømmer, forventninger og takknemlighet. Slik skriver vi også på hverandres historie. På godt og ondt. Men Maria er vel det vakreste vi har vært med på å skape" (s.180).

Boken har få trykkfeil (f.eks. referansen til "Salomos høysang 77,12-13,s. 116). Jervells påstand at Mariavisjoner "skjer først og fremst på 1800-tallet"

(s.59), relativeres av det Danbolt skriver om visjonen i Guadalupe i Mexico i 1631 (s.155). Og man må lese litt nøyaktig det Jervell skriver om Atanasius på s. 49, ellers kommer man til å tro at denne biskop holdt en preken på en fest som ikke står anført i kalenderen før om lag 200 år etter hans død!

*

Hva med Jervells eksegesi? Jeg skulle gjerne sett en større radikalitet når han gjennomgår de tekstene der Maria opptrer, i hvert fall at han hadde sagt mer om disse tekstenes litterære genre. Leseren kan få inntrykk av at "barn-domsevangeliene" er mer eller mindre "historiske" tekster, som vi uten altfor mange vitenskapelige forbehold kan bruke til å tegne et pålitelig bilde av jødepiken fra Nasaret.

Og hva med spørsmålet om Jesu familie? Vi leser hos Markus hvordan folk i Nasaret avviser ham: "Er ikke det tømmermannen, sønn av Maria, bror til Jakob, Joses, Judas og Simon? Og har vi ikke søstrene hans blant oss?" (6,3). Jervell sier uten omsvøp: "Det finnes ikke noe som helst grunnlag i teksten til å omtale Jesu søsken som noe annet enn hans virkelige søsken. Tekstene bruker da også uten betenkelighet betegnelsen 'brødre' på dem. Det dreier seg altså om helt normale familieforhold" (s.20).

Jervell er blitt kritisert av katolikker for slike konklusjoner. Man kan lett få inntrykk av at dette er en fagteologisk debatt, en uenighet blant spesialister. Og da er det nærliggende å spørre: Hvorfor reagerer katolikkene så skarpt? Er ikke dette et helt perifert spørsmål? Betyr "Marias evige jomfruelighet" virkelig noe for vårt liv som kristne? Det er jo Jesu kors og oppstandelse vi må tro på, ikke noen læresetninger om hans mor!

Jeg frykter at det er katolikkene selv

Krisen over?

Tallet på prestekandidater i den katolske kirke er steget, på verdensbasis, med 75 prosent fra 1975 til 1994. I 1994 var det til sammen 105.000 menn som forberedte seg til prestetjeneste. Ifølge Vatikanet viser denne utviklingen at krisen når det gjelder prestekall i den katolske kirke, er over.

Økningen i antall prestekall har vært sterkest i Afrika. I Europa har det vært en økning på 25 prosent siden 1978; her spiller bl.a. religionsfriheten i de tidligere kommunistland inn. I Asia er 1345 menn blitt presteviet i løpet av de siste tolv år - en forholdsvis stor del av dem er sørkoreanere.

CHRIST IN DER GEGENWART

Sudan biskoper: Slutt å tie!

Sudans katolske biskoper har nok en gang kommet med en sterk oppfordring til de europeiske stater om ikke lenger å tie overfor det folkemord som foregår i Sør-Sudan. Uten hjelp og støtte utenfra lar problemene seg ganske enkelt ikke løse, sier biskop Paride Taban, som selv er blitt fordrevet fra bispedømmet Torit. Ifølge biskop Taban "forsøker det islamske regimet i det arabis-

som er noe av årsaken til dette inntrykket hos utenforstående - et inntrykk som altfor lett kan underbygge gamle fordommer om at til tross for alt vi katolikker måtte si om Jesus, så er det allikevel Maria som står sentralt for oss. Vi har nemlig valgt å ordlegge oss på en så intellektuell måte at man ikke skjønner hva det er den katolske kirke vil si om henne.

*

For det første taler Jervell som eksegget, og det store flertall av moderne katolske eksegeter er uten videre enige med ham. Det er ikke lenger akseptabelt å ty til en akrobatisk tolkning som får de bibelske tekster til å si noe annet enn det de faktisk sier. Evangelistene og Paulus bruker ikke det greske ord for "fetter" når de taler om Jakob og de andre "brødre". Hadde de ment "fetter", da ville de ha skrevet "fetter". Nei, de trodde simpelthen at Jakob og Jesus var søsken.

Men dette betyr ikke at den katolske og ortodokse tradisjon nødvendigvis tar feil når den taler om Marias vedvarende jomfruelighet. Det betyr bare at denne tradisjonen går ut over det skriftens bokstav sier. Men dette kan i prinsipp skyldes den Hellige Ånds veiledning av kirken inn i sannhetens fylde.

Noe lignende skjedde jo da kristne begynte å innse at en som trodde på Jesus, ikke fikk lov til å ha slaver. Noe lignende skjer i dag når kristne reflekterer over kvinners plass i kirken. Bibelsens ord forblir Guds ord. Men for å være tro overfor det den Hellige Ånd sier, er vi nødt til å gå utover det bokstaven sier.

Så er det i det minste tenkelig at den kjærligheten til Maria som har blomstret kirkehistorien igjennom, har ført til en dypere forståelse av hennes person, av det menneske hun var da hun levde her på jorden - og at utkrystallise-

ringen av denne forståelse i læren om hennes evige jomfrudom var legitim. For det er kjærligheten som gjør oss mennesker seende.

*

Man kan sikkert diskutere om middelalderen hadde rett når man påstod at "det aldri kan sies nok om Maria". Det har sikkert iblant vært litt for mye av det gode hva Maria-dyrkelsen angår. På den annen side ville det vært unaturlig å fortie henne helt! For hva er mer naturlig enn at man snakker om et menneske man er glad i?

Enhver lovprisning av Maria fører oss direkte til frelsens mysterium, til det ufattelige under at hennes barn var verdens frelser. For vi vil ikke skille henne fra Jesus, enn si underordne ham hans mor. Hun er *hodigitria*, "veiviseren" vi kjenner fra østkirkens ikoner, et menneske som viser veien ikke til seg selv, men kun til Jesus.

For alle som er interessert i se frukten av Mariafromheten, enten de nå deler den eller ikke, anbefales Jervells bok på det varmeste.

Jacob Jervell (red.), Gunnar Danbolt og Ann Helene Bolstad Skjelbred:

JOMFRU MARIA

- Fra jødepikene til himmeldronning
Gyldendal 1996

Biskop Gerhard Goebel:

Den 29. oktober døde Moder Elisabeth av Treenigheten OCD, priorinne i Karmelklosteret i Tromsø. Vi gjengir noen av biskop Gerhard Goebels velkomstord og hans preken ved requiem-messen. Moder Elisabet har, slik skikken er hos karmelittene, fått sitt siste hvilested innenfor klostermurene.

Den "store Teresa av Avila", Karmels åndelige mör, var Moder Elisabeths store forbilde. Teresas krevende motto: "Solo Dios basta" - Gud alene er nok - var også Moder Elisabeths rettesnor i livet. Hun hadde en dyp ærefrykt for Guds storhet samtidig som hun visste seg elsket av den samme store Gud som i sin kjærlighet hadde gitt "sin Sønn, den enbårne" slik at vi skulle ha liv, og liv i overflod. Som priorinne prøvde hun å formidle dette til sine medsøstre, slik at også de skulle leve i kjærlighet til Gud og i kjærlig omsorg for hverandre. At hun lyktes med denne eksistensielle trosformidling, om det vitner de fem første år av søstrenes liv her i Tromsø, hvor de bodde i ytterst kummerlige kår før de kunne flytte inn i dette vakre klosteret.

I Karmelitterinnenenes historie har Moder Elisabeth fått en særlig plass. Hun gjenopplivet et Karmelkloster i Elblong i Polen. Derfra drog hun med 12 søstre for å gjenopprette et nedlagt kloster i Reykjavik på Island, - og den 8. september 1990 kom hun med 11 søstre til Tromsø for å grunnlegge det første Karmel kloster i Kirkens historie i Norge. Søstrene skulle her blant oss yte sin bønnetjeneste og gi troens vitnesbyrd som vi så ofte glemmer.

Nå har Gud kalt Moder Elisabeth hjem. I stor takknemlighet står vi ved hennes bære, og som biskop i Tromsø Stift, den katolske Kirke i Nord-Norge, vil jeg gi uttrykk for vår takknemlighet ved å feire

ke Nord-Sudan å gjøre også de sorte i sør til muslimer. Og siden de ikke greier det med fredelige midler, griper regimet til stadig grusommere våpen. Man terroriserer befolkningen med bomber og med helikopter-angrep. "Den som ikke er villig til å underkaste seg det fundamentalistisk-islamiske regimet i Kartoum, skal tydeligvis utdres."

Denne religionskrigen skjer samtidig med

frigjøringsbestrebelse i sør. Det er uenighet og kamp mellom forskjellige fraksjoner innen opprørsbevegelsen i sør. De som lider mest, er den kristne og naturreligiøse del av sivilbefolkningen som rammes av den religiøse siden ved den politiske konflikten. For dem er alternativet: "Bli muslim eller forsvinn!" sier biskop Taban. De lover som gjelder for kristen misjon i landet, gir ikke de kristne noe spillerom. Kristne har ingen stemme, hverken innen den økonomiske sek-

tor eller i skolevesenet. "Utdannelse får kun den som er villig til å underkaste seg islam," sier biskop Taban.

Over to tredjedeler av Sudans litt under 27 millioner innbyggere er muslimer, 20 prosent tilhører forskjellige naturreligioner og snaue ti prosent er kristne. Borgerkrigen i Sudan har ulmet i i snart førti år, siden 1983 er det åpen krig. Bare i de ti siste årene skal to millioner mennesker ha mistet livet på grunn av krigen.

CHRIST IN DER GEGENWART

Ved Moder Elisabeths død

15

requiem-messen og lyse fred over hennes minne.

Biskop Goebels preken:

Kjære søstre, kjære slektninger og venner, kjære kristne.

I trappeoppgangen til vårt presteseminar stod det et kors. Rundt det korset skar man inn de avdøde medbrødrenes navn, og under korset stod ordene fra Makaberboken: "Vi kommer dere i hu til enhver tid ved de offer vi bærer frem, og i våre bønner, således som det er tilbørlig og sømmelig å komme brødre i hu." Ordene er hentet fra vennskapspakten mellom Jonatan og spartanerne.

Dette er den egentlige mening med denne dagen, Allesjelers dag. Vi samler oss rundt Herrens bord for å minnes vårt fellesskap med de avdøde, og vi bærer frem offeret - Kristi offer - og bønner for dem som trenger Guds miskunn. samtidig ber vi om styrke og kraft på vår pilegrimsvandring. I dag minnes vi særlig Moder Elisabeth "som er gått bort i Kristi fred". Vi vet at hun satte sin lit til Herren, og derfor skal hun bli hos ham "for nåde og miskunn blir hans fromme til del, og han ser til sine utvalgte", slik vi hørte i dagens første evangelium.

I den andre lesningen hørte vi om Guds kall. Det er Gud som kaller mennesket til rettferdighet og likedanner det med sin Sønnens bilde. Spørsmålet er om vi mennesker hører dette Guds kall. Moder Elisabeth var lydhør overfor Guds kall. Hun kjente sitt kall som kristen. Hun var lydhør når det gjaldt kallet til å virke blant Karl Borromeussøstrene hvor hun underviste ungdom på gymnaset. Hun var lydhør overfor Guds kall til et kontemplativt liv i Karmel, og hun var lydhør overfor Guds kall i døden som hun bevisst gikk inn til. For også sykdom og død er Guds kall. Vi blir kalt til å delta i Jesu lidelse og død. "Måtte ikke Kristus lide alt dette og så gå inn til sin herlighet," forkynner den oppstandne for disiplene på vei til

Emmaus.

I dagens evangelium, "det glade budskap", hører vi at Lasarus, bror til Martha og Maria, er død. Og siden Jesus er en venn av huset, hadde søstrene sendt bud på Jesus. "Lasarus, din venn, er syk." Men ingenting skjer. Lasarus dør, enda han er Jesu venn. Kjenner vi oss ikke igjen i denne teksten? Har ikke vi også kalt på Gud med bønn om helbredelse, og tilsynelatende skjer det ingenting. Vennskapet med Jesus forhindrer ikke en tung skjebne. Man kan ikke si: "Siden jeg vil være Jesu venn, kan det ikke skje meg noe." Martha og Maria tenkte slik, derfor sa de til Jesus: "Herre, dersom du hadde vært her, da ville min bror ikke vært død." Og folket tenkte det samme: "Kunne ikke han som åpnet øynene på den blinde, også gjort at denne mannen ikke var død?"

Er det ikke slik vi ofte tenker også? Den samme tankegang dengang som idag med en nesten bebreidende undertone til Vårherre. Fromhet og religiøsitet er ikke noen garanti mot en tung skjebne. Det som er det avgjørende er at Gud, som vi tror på, sørger med oss, ja, gråter med oss. Da Jesus så søstrene til Lasarus gråte, kom også tårene frem hos ham, et av de få tilfeller hvor evangelisten beretter om sinnsbevegelse hos Jesus. Han gråter. Gud forhindrer ikke døden, men han gråter med de gråtende. Han forhindret ikke de tre ungdommers død i Sørreise, men han vil være med de lidende. Han er i Jesus Kristus blitt vår "Emmanuel", en Gud med oss. En Gud som går med oss i menneskets mørke inntil korsets bitre selvutsettelse. Han kjenner oss og lider med oss. Han forstår oss, deler vår smerte og gråter med oss.

Men ikke nok med det. Gud er ikke bare den som lider med oss, han gjør også noe for oss: Gud handler. Jesus går frem til graven og "så ropte han med høy røst: Lasarus, kom ut!" Døden hadde sendt sitt bud til Lasarus, og når dødens bud når et

menneske, finnes det ingen mulighet for å slippe unna, alt må til syvende og sist vike for den, også legekunsten. Døden har tilsynelatende det siste ord. Men nei, her i evangeliet opplever vi noe annet. Døden har ikke det siste ord. Etter at døden har sendt sitt bud, trer Jesus frem til graven og sier: "Lasarus, kom ut!" Etter dødens ord kommer livets ord. Dette er det glade budskap. Evangeliet om oppvekkelsen av Lasarus har en historisk, men også - og det er mye mer - en teologisk side. Graven er ikke den siste stasjon. Vi er født til livet og ikke til døden. Vi er kalt til et liv hinsides graven. Gud, som vi tror på, hindrer ikke døden; han er i Jesus Kristus selv gått inn i døden. Men han har gjort en bolig i stand til oss hinsides døden, slik vi ber i messens prefasjon: "Dine troende liv, Herre, skal forvandles, men ikke ta ende; og når det jordiske tilholdssted går til grunne, står en evig bolig rede for dem i himmelen." Et liv som gir oss alt det vi her på jorden forgieves har lengtet etter.

Dagens evangelium slutter med en oppfordring: "Hjelp ham løs, og la ham gå!" En oppfordring til oss. Det er det sorgarbeid vi må påta oss. Hvis vi mener det vel med den avdøde og med oss selv, må vi slippe ham løs. Vi må ikke binde ham fast til oss. Når vi tror på det evige liv, må vi la den avdøde gå inn til sitt nye liv. "Hjelp ham løs, og la ham gå!" Det sa Jesus til Lasarus. Det må også konventet her, og vi alle, si om avdøde Moder Elisabeth. Vi klarer det kanskje ikke i dag eller i morgen, også Jesus gråt ved sin venn Lasarus' grav.

Egentlig er sorgen over henne som er gått bort, mer en sorg over oss selv som står fattigere tilbake. HUN er kommet til målet. Og hun ber oss om å fortsette vår pilegrimsgang og stole på Ham hvis kjærlighet til oss er sterkere en døden.

Og jeg tror vi alle kan glede oss over å ha fått en talsmann hos Gud. Amen.

England: nyttig veiledning
Med det nylig offentliggjorte dokumentet "The Common Ground" tar biskopene i England og Wales for første gang i historien et felles initiativ for bred og åpen debatt om politiske spørsmål. Det går mot valg, og biskopene mener det er deres plikt å opplyse katolske velgere om kirkens sosiallære og om katolske prinsipper for ansvarlig politikk. Det grunnleggende prinsipp for kirkens sosiallære er menneskeverdet, det faktum at mennesket er skapt i Guds bilde. Mot

denne målestokk må politiske løsninger på dagens problemer måles. Derfor: "En politikk som reduserer mennesket til en økonomisk faktor, eller som reduserer mennesker til passive mottagere avhengig av sosialhjelp, yter ikke rettferdighet overfor mennesket som person," skriver biskopene. Som tar for seg mange av dagens politiske utfordringer, men uten å ta partipolitisk standpunkt. Det er velgernes oppgave.

Biskopenes initiativ har ført til adskillig debatt. Er ikke dette å blande seg i politik-

ken? lyder den vanlige anklagen. Nei, skriver ukeavisen *Catholic Herald* på lederplass: Biskopenes skriv er "et kjærkomment bidrag til en sunn debatt" i et demokratisk samfunn, og det faktum at utspillet har "ført til diskusjon og til og med dissens" er også gledelig. "Katolikkene behandles som ansvarlige voksne som, ikke desto mindre, muligens mangler informasjon om det som er blitt kalt kirkens best bevarte hemmelighet, nemlig den katolske sosiallære," skriver avisen.

16 Arne Fjeld o.p.: Kommet for å bli

Nå skal vårt norske demokrati være med å bestemme om muslimene skal ha lov til å opprette friskoler, om muslimske gutter og piker skal gå sammen på svømmingen, om det skal bygges moskéer i Norge. Det forutsetter at vi stemmeberettigede har de nødvendige kunnskaper om islam.

Kari Vogt har allerede tidligere brukt sin kompetanse til å informere oss ved boken "Islams hus", som kom i 1993, og som hun fikk en Universitetspris for: Den er en fremragende populær fremstilling av et sammensatt emne.

I 1995 fulgte hun opp med "Kommet for å bli; islam i Vest-Europa". Allerede titelen er et blinkskudd. Enten vi liker det eller ikke, er muslimene her. Norge har ca. 55 000, de skandinaviske landene tilsammen kanskje noe over 300 000. Frankrike har omkring 4 millioner, trolig lavt regnet, mens Tyskland har omkring to millioner. Så det er nødvendig å vite litt om dem, deres tro og deres idealer.

Ja, vår holdning til dem vil få følger. Kari Vogt skriver: "Bildet er altså sammensatt - og i stadig endring. En ny generasjon er i ferd med å overta. Det dreier seg om ungdom som er vokst opp i Europa, og som naturlig nok opplever seg både som muslimer og europeere. Heller ikke her dreier det seg om enhetlige grupper, men mye tyder på at stadig flere engasjerer seg stadig sterkere, religiøst, sosialt og politisk. 'Europa vil få det islam det fortjener,' sier en av de unge shaykhene."

Boken gir en nyttig innføring i

islam av i dag, med kapitler om den moderate islamisme og om ekstremistene. Kari Vogt gjengir samtaler hun nylig har hatt med fremtredende representanter for de forskjellige retninger. Annen del av boken gjelder islamsk praksis og fromhetsliv, hvordan loven tolkes, og forteller om de europeiske konvertittene til islam og deres motiver. Opplysningene om media og misjon er "up to date" som det øvrige.

Boken er ikke umiddelbart lettest, selv om den er forbilledlig klar. Som Kari Vogt skriver i forordet: "Å bli kjent med islam i Vesten, krever dessuten fortrolighet med det religiøse språket. 'Styrk din iman,' sier norske muslimer - det betyr 'Styrk din tro'. Leseren oppfordres altså til å ta skrittet fullt ut og akseptere et nytt Kanaans språk, denne gang med arabisk aksent."

For å veilede oss til dette nye språk, gir forfatteren oss en ordliste på fem sider. Dessuten har boken en oversikt over islams nærvær i hvert av de vest-europeiske land: innvandringens historie, antall muslimer og hvor de kommer fra, konfesjonelle grupper, organisasjoner og bevegelser som er representert. Man finner opplysninger om moskéer og moskébygg, skoler og islams rettslige status i hvert land. Om Norge får vi vite: "Søknad om støtte til islamsk grunnskole avslått, februar 1995."

Boken bærer preg av at Kari Vogt ikke bare er boklærd. Hun har deltatt i muslimenes gudstjenester og fester, også i Oslo, og har muslimske venner. Resultatet er et bilde av islam i Vest-Europa tegnet med sympati, men uten rosenrød farvelegging. Møtet mellom Vest-Europas sekulariserte idealer og islams lydighets vei fører til problemer, slik de altfor godt illustreres av Salman Rushdie-saken. Kari Vogts fremstilling og stillingtagen virker hele veien veloverveiet og avbalansert. Her males ingen fiende-billeder. Men fenomenet "islam i Vest-Europa" og våre samfunns reaksjon på det, er alvorlig:

"Den store utfordringen i vår del

"Hvorfor så denne opphisselse i den sekulære presse? Hvis kirkens ledere hadde sviktet med å hjelpe folk til å se forholdet mellom evangeliets verdier og hverdagslivet, ville man sagt de var 'uten bakkekontakt' og irrelevante. Når de tar et initiativ, anklager man dem for 'innblanding'," skriver *Catholic Herald*.

Klart svar fra kapellan Bowitz
"Hva er det beste plasteret på sjelens mange sår?" er ett av spørsmålene *Stavanger Aftenblad* nylig stilte pater Rolf Bowitz, nyutnevnt kapellan i sitt hjemlige Stavanger. Og svaret? "At noen bryr seg slik farfaren min gjorde. Vi trenger noen som er villige til å låne oss øre og lide med oss. Vi bor tettere enn noen tidligere generasjoner. Men aldri har så mange vært så redde og følt seg så alene. Vi roper bare høyere og høyere på hjelp fra staten uten at

vi selv trer hjelpende til," svarer den nyutnevnte.

Og tilføyer: "Jeg tilhører 68-generasjonen, vi som sa nei til alt som het plikt. I dag er vi våknet, tror vi. Vi spør i hvert fall undrende: Hva prioriterer vi egentlig? Vi vet svaret. Vi favner det hele: økonomisk vekst, alt som smaker av materiell velstand. Men prioriterer vi alt, prioriterer vi i virkeligheten ingenting. Og prisen er stress, meningsløshet og oppløste familier," sier kapellan Rolf Bowitz.

av verden er neppe begrenset til spørsmål om å bygge noen moskéer eller serve halal-mat i offentlige kantiner. Spørsmålet er hvilke strategier vi velger for å integrere store befolkningsgrupper med annen kulturell bakgrunn og andre historiske erfaringer enn våre egne. Dette gjelder selvsagt ikke bare muslimer. Men idag unngår vi ikke spørsmålet: Hvordan skape en felles historie? Hvilken fremtid ønsker vi?

Det har tatt tid før det sekulariserte europeiske storsamfunnet oppdaget at religion er en viktig del i denne prosessen. Kunnskap om islam er blitt en nødvendig del av vår samtidsorientering. Hvis denne boken kan formidle noen fragmenter av en slik kunnskap, er det ikke minst takket være mine muslimske venner."

I tillegg til å være nyttig, er boken vakker. Arabisk skjønnskrift er drysset over sidene.

Kari Vogt:

Kommet for å bli; islam i Vest-Europa.
Oslo, Cappelen, 1995.

Moder Elisabeth in memoriam

Budskapet om dødsfallet til Moder Elisabeth, priorinnen i Karmel kloster, kom ikke uventet. Den siste tiden har vi visst at det bare var snakk om dager. De av oss som har vår gange i klosteret i Holtveien, har sett hvordan hun gradvis ble mindre og tynnere, og stadig svakere. Liten og sped var hun også før hun ble syk, men samtidig var det en helt spesiell storhet over den vesle kvinneskikkelsen. Styrke, fasthet og mildhet karakteriserte henne som priorinne gjennom mange år. Som de aller fleste av søstrene i Karmel-klosteret i Tromsø, var hun polakk. Hun var født i 1930, og alt som 16-åring gikk hun inn i en åpen klosterorden. Hun fikk omfattende utdanning, studerte filologi i seks år, malerkunst i tre år og musikk i tre år, og arbeidet som lærer ved et presteseminar i Polen. En brå og klar kallsopplevelse førte til at hun forlot den åpne ordenen og gikk inn i karmelittordenen. Det førte henne i sin tur til Island, og til Tromsø i følge med elleve andre søstre den 8. september 1990.

Moder Elisabeth var entreprenør og gründer, om en kan bruke slike ord om en nonne, - klostergründer. Hun har æren for å ha etablert og bygd tre klostre. Det er under hennes milde og myndige ledelse Tromsø-klosteret har tatt form.

Hun var også en kunstner og estet. Alt det vakre som ble tryllet fram under hennes hender, preger klosteret og vil være til glede for mange langt inn i framtiden.

Et kloster er en hierarkisk strukturert institusjon. Moder Elisabeth var den suverene leder for søstrene. Ringte en dem opp og spurte om en kunne komme med gjester eller tilreisende som gjerne ville besøke klosteret, eller en hadde andre forespørsler, var svaret alltid: Jeg må spørre vår mor. Og budskapet fra "vår mor" var alltid: Dere er hjertelig velkommen. At et lukket klostresamfunn kan være så åpent og gjestfritt som Totus Tuus har vært under Moder Elisabeth, må en ha opplevd for å forstå. For oss katolikker i Tromsø representerer det arbeidet Moder Elisabeth har nedlagt for å etablere klosteret her, en rikdom og en gave.

I dyp takknemlighet, på vegne av Vår Frue Menighet,

Tove Bull

(Rektor Tove Bulls nekrolog har også stått i avisene Nordlys og Tromsø)

Høysommer i Tromsø 1992: Sr. Elisabeth av Treenigheten med favnen full av bregner, ballblom og myrull til kapellet, plukket på tomten der det nye klosteret skal bygges.
Foto: K. K.

Ingen slum. . .

Da Mor Teresa var syk tidligere i høst, noterte Arbeiderbladet - sammen med håp om snarlig bedring - følgende: "I et intervju for ikke lenge siden fortalte den 85-årige Nobelprisvinneren om en drøm hun nylig hadde hatt. Hun sto ved himmelens port, men ble avvist av St.Peter med ordene: - Dra tilbake til jorda, det er ingen slum her oppe."

Om Mor Teresa

Fra Vårt Land nylig: Pater Hallvard Rieber-Mohn satte i forbindelse med Fredspris-tildelingen til Mor Teresa i 1979 ord på den utfordringen som ligger i hennes enkle ord. Den skarpsynte og velformulerende munken mente Moder Teresa kom til oss "fra 'en annen verden' - i dobbelt forstand. Ikke bare er hennes daglige ramme i Calcuttas slum himmelvidt fjernt fra vår virkelighet. Men inn i vår status-velstand blant nasjonene, der vi helst møter nød og elen-

dighet med sosialpolitikk, førte hun noe som mange av oss hadde glemt: Troens merkelige makt, i menneskers ansvar for hverandre. Moder Teresa er noe så sjeldent som en praktisk mystiker. Et menneske som ikke bare har en visjon, men som hvileløst omsetter den i handling. Hun er ingen original eller nyskapende tenker. Hun tenker, tvert om, tanker vi alle kjenner - de er vår barnelærdom. Forskjellen er bare at hun lever dem ut, hver enkelt av alle dager, hele sitt liv, uten prutningsmonn."

18 Berit Børresen: Om Mor Teresa og "En enkel vei"

Mange gode bøker er skrevet om *Mor Tereasa*. Den første tiden var man mest opptatt av arbeidet hennes med å redde tusener av forlatte gatebarn, nødlidende og døende i Calcuttas gater og etter hvert i hele verden. I de senere år er det kommet bøker som stiller spørsmålet: Hva er drivkraften bak alt det fantastiske som skjer rundt henne? Nå er en av disse bøkene, *En enkel vei*, kommet på norsk.

John Cairns og hans medarbeidere møtte opp i moderhuset i Calcutta i 1994 for å finne ut om Mor Teresa "i denne kompliserte og forvirrede tidsepoken har noe relevant og nyttig å si til mennesker som forsøker å skape seg et bedre liv i slutten av det 20. århundre. Kan vi ved å lytte til det hun har sagt og skjønne hva hun har gjort og hvorfor, lære mer om å få virkelig kontakt med menneskene rundt oss?" Med andre ord: Kan Mor Teresa og Kjærlighetens Misjonærer, ordenen hun har skapt, gi håp i en vanskelig verden?

Til å begynne tvilte Mor Teresa på om flere ord ville ha noen hensikt. Alt er så enkelt, sa hun. Det vi trenger er å be og begynne å elske hverandre mer. Hun rådet de besøkende til å bli best mulig kjent med søstrene, brødrene og de frivillige og deres arbeid. Etter mange besøk, inntrykk og lange samtaler ble Lucinda Vardey valgt til å samle materialet.

Mor Teresa deler ut et "visittkort" til alle som besøker moderhuset. På det har hun gitt uttrykk for sin enkle vei i seks trinn:

Frukten av stillhet er bønn.

Frukten av bønn er tro.

Frukten av tro er kjærlighet.

Frukten av kjærlighet er å tjene.

Frukten av å tjene er fred.

Boken *Den enkle vei* er bygget opp over disse seks trinnene, et kapittel om

hvert, og består av samtaler med Mor Teresa, med søstre, brødre og frivillige medarbeidere i mange deler av verden.

Søster Theresina forklarer at søstrene har viet sitt liv til Guds rike. Derfor lagrer de ikke ting de ikke trenger, men stoler helt på Guds forsyn og klarer seg med det som kommer. Hvis Gud vil ha noe gjort, gir han dem midlene til det, hvis han ikke gir dem midlene, ønsker han ikke at arbeidet skal gjøres. Kjærlighetens Misjonærer tar aldri imot penger for sitt arbeid. Fader Bert White uttrykker det slik: "Når man fokuserer på penger og eiendom, går man den materielle verdens veier - større, oppover, mer. Blir *det* det viktigste, kan troen bli borte. Man må ha tro og tillit til Guds virkelighet."

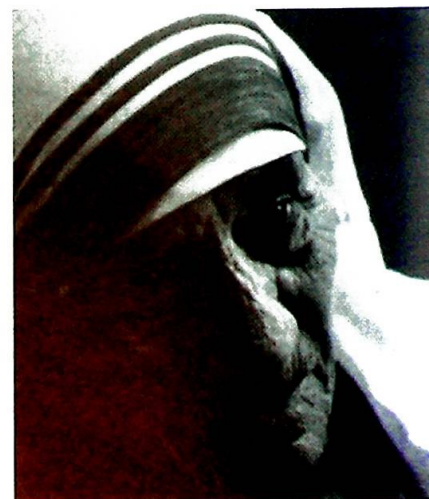
Søster Charmaine Jose forteller om arbeidet blant de 300 syke og underernærte barna i barnehjemmet Shishu Bhavan, søster Dolores forteller om Nirmal Hriday, hjemmet for døende, og broder Vinod om Gandhiji Prem Nivas, senteret for de spedalske. Vi får høre om søstrenes arbeid blant eldre og Aidssyke i Storbritannia, om brødrenes arbeid for illegale latinamerikanske immigranter i Los Angeles og for alkoholikere fra gaten i Tokio.

Frivillige i mange land forteller om sine opplevelser med å tjene de fattige, og om hvordan dette har fått betydning for dem etter at de er kommet hjem. Noen av dem forteller at ved hjelp av andre er noe blitt helbredet inne i dem

selv, andre beretter om freden og gleden de fant i arbeidet, eller om at de var lykkeligere i Calcutta enn noensinne.

Boken inneholder en del av søstrenes daglige bønner og eksempler på skilt som henger på veggene i noen av huse- ne. Den avsluttes med en oversikt over viktige tidspunkter i Kjærlighetens Misjonærers historie og en kort utgreiing om kongregasjonens åtte grener.

Dessverre mangler oversetteren tydeligvis kjennskap til Mor Teresa og den katolske kirke, derfor blir det svært mange feil. En ting er at oversetteren flere steder lager nye ord og uttrykk der det allerede er innarbeidet ord på norsk, f.eks. har Mor Teresas kongregasjon, "Missionaries of Charity", i mange år vært kalt "Kjærlighetens Misjonærer" på norsk, ikke "Barmhjertighetens Misjonærer". Verre er det at "holiness" noen steder oversettes med "salighet" og ett sted med å "bli frelst", slik at meningen blir feil. Også andre oversetterfeil gir direkte gal mening. "Catho-

"Alle har noe godt inne i seg. Noen glemmer det, men det er der likevel," sier Mor Teresa.l

Fra "En enkel vei:

"Selv er jeg bare en liten strømledning - det er Gud som er kraften."

"Vi trenger å lytte til Gud, for det som har betydning, er ikke hva vi sier, men hva Han sier til oss og gjennom oss."

"Hvis du leter etter Gud og ikke vet hvor du skal begynne, så lær deg å be og pass på å be hver dag."

"La Jesus bruke deg uten å rådføre seg med deg."

Mor Teresa

lics and non-Catholic" er blitt til "kristne og ikke-kristne (?). Om en bønn sies det at alle søstrene ber den "før de forlater sitt apostolat" (noe de forhåpentligvis ikke gjør!) istedenfor "før de går til sitt apostolat". Det blir også fortalt at søstrene bad en biskop i Venezuela om å opprette et hjem, istedenfor at biskopen i Venezuela bad søstrene om å opprette et hjem. Dette er viktig fordi Mor Teresa aldri åpner et hus uten å være invitert av stedets biskop. "Sisters of the Word" er oversatt med "Verdenssøstre", og mange vil nok lure på hva

en "frivillig prest" er.

Det er skrevet lite om Mor Teresa på norsk, og vi vil ønske denne boken velkommen. Den utfyller på en fin måte de bøkene som allerede finnes og fortjener en stor leserkrets. Men før neste opplag er det å ønske at oversetter tar kontakt med Informasjonstjenesten i den katolske kirke for å få hjelp til å rette opp feilene.

Mor Teresa. En enkel vei.

Red. av Lucinda Vardey

Oversatt av Isak Rogde.

Beklager urett mot ur-befolkningen

Den katolske kirke i Australia beklager at den i sin tid støttet et "sosialt" regjeringsinitiativ som innebar at ca. 100.000 urbefolkningsbarn ble tatt fra sine familier og oppdratt av hvite australiere. Biskop Pat Power, formann i biskopenes Komité for sosial velferd, sa i sommer til en kommisjon som undersøker denne nasjonale skandalen, at inntil 1950-tallet anså kirken "undergravning" av ur-befolkningens kultur som en forutsetning for å lykkes med å omvende folk til kristendommen.

Storparten av disse "stjalne" barna ble utstyrt med nye navn og nye fødselsattester som et ledd i det man håpet skulle bli assimilasjon inn i Australias hvite samfunn. Mange av barna døde i ung alder på grunn av kronisk dårlig helse, alkoholisme og selvmord. Biskop Power sa at de hvites overlegenhet ble så effektivt formidlet til ur-befolkningen at mange av dem virkelig trodde det var til barnas beste å fjerne dem fra deres tradisjonelle familie og kultur. "På mange måter er dette den største tragedien og den ytterste urettferdigheten i forholdet mellom de ulike rasene i vårt land at urbefolkningen ble sett på som mindreverdige i forhold til andre australiere," sa biskop Power.

Selv om den katolske kirke spilte en relativt liten rolle i denne saken, er det viktig at den nå vedgår at "dens underliggende syn var at omvendelse til kristendommen krevde at urbefolkningens egne åndelige verdier og deres ledes innflytelse måtte svekkes", noterer The Tablets korrespondent. "Kirken i Australia synes å innses at den gjennom størsteparten av sin historie selv har bidratt til å redusere urbefolkningen ved måten den har spredt evangeliet på," skriver The Tablet.

LIKEVEL

*Menneskene er urimelige, ulogiske og selvsentrerte,
ELSK DEM LIKEVEL*

*Hvis du gjør godt, vil folk anklage deg for egoisme,
GJØR GODT LIKEVEL*

*Hvis du lykkes, vinner du falske venner og ekte fiender
LYKKES LIKEVEL*

*Det gode du gjør, vil bli glemt i morgen
GJØR GODT LIKEVEL*

*Åpenhet og ærlighet gjør deg sårbar
VÆR ÅPEN OG ÆRLIG LIKEVEL*

*Det du bruker år på å bygge opp, kan rives ned over natten
BYGG OPP LIKEVEL*

*Folk som trenger hjelp, kan angripe deg hvis du hjelper dem
HJELP FOLK LIKEVEL*

*Gir du verden det beste du har; får du et slag i ansiktet
GI VERDEN DET BESTE DU HAR LIKEVEL*

(fra et skilt på veggen i Shishu Bhavan,
barnehjemmet i Calcutta)

Et stort hjerte. . .

Fra Programbladet nylig: "Romfarene flyr over Sovjet-staten. De kan se avlingene råtne på åkrene nettopp fordi det politiske systemet ikke fungerer. Så hvorfor skal de egentlig reise hjem? Krustsjov bruker jo bare romferdene i propaganda-øyemed.

Han bruker dessuten romferdene til å polemisere mot religionen. De sovjetiske kosmonautene kan ikke se noen gud der ute i verdensrommet, men de føler likevel at noen ser over skulderen på dem. En uttaler bl.a. at han føler seg som 'en pulsåre like ved et stort hjerte' ".

20 Aage Hauken: Dagbøker fra Lunden - VIII

- God aften, pater!
- God aften, Marius - stig på...

Vi var begynt å nærme oss temaet historisk åpenbaring i våre samtaler om "de evige ting".

Dette forløp ikke helt uten problemer, for Marius var langt fra fortrolig med historie som teologisk kategori. Hans verdensbilde var i første omgang naturens, den han drev og studerte tidlig og sent, og som sa ham at tingene ikke skyldes tilfældigheter, at naturen virker formålsrettet, at alt relativt later til å forutsette noe absolutt. Naturen var for ham veiviser mot Gud. Men naturens verden fører oss ikke helt til målet. En annen og mer direkte kanal for kommunikasjon syntes derfor påkrevd. Guds fotefar i tid og rom blir en vag og indirekte form for tale fra Guds side. Marius selv var på leting etter noe mer håndgripelig.

Og det var her jeg så mitt snitt til å antyde en litt annerledes fremgangsmåte.

Bibelen er fremfor alt en historiebok. Den forteller om menneskers liv og skjebne - men fra en teologisk synsvinkel. Det vil si at historien taler til oss om Gud på en mer direkte måte enn naturen gjør det.

Men hva mener vi når vi bruker dette ordet - historie?

Er det slik at all historie rommer en åpenbaring av Gud - at Gud taler gjennom historie som sådan?

Eller er det heller slik at dette angår en bestemt historie - en viss historisk etappe?

Bibelhistorien er den distansen vi forstår med begrepet "historisk åpenbaring", og det atskiller denne

historien fra annen historie.

- Men er bibelhistorien forskjellig fra historie forøvrig?

Marius befant seg i ukjent terreng. - Ikke nødvendigvis. Dersom bibelhistorien ikke består av de samme ingredienser som all annen historie, kan vi jo ikke omtale den som historisk.

- Hva er da forskjellen mellom bibelhistorie og verdenshistorie, vil den unge vite?

Det var ikke forklart i en fei.

For det første forholder det seg slik at bibelhistorien er del av verdenshistorien.

- Er den ikke forskjellig på mange måter?

- Nei, den er ikke det. Bibelhistorien handler om akkurat det samme som all historie: kjærlighet og hat, stormaktspolitikk og småstaters rett til å overleve, mektige og svake, rike og fattige, undertrykkelse og nød, manipulering og utnyttelse - fangenskap og frihet.

- Hva er det da som gjør den til bibelhistorie?

- At denne historien har teologiske fortegn, ifølge den jøde kristne tradisjon; den sier oss noe om Gud som disse historiske ingrediensene ikke gjør i sin alminnelighet. - Kanskje er det bedre å si det slik at Gud taler til oss gjennom denne historie.

- Som er...?

- Israels historie i gammel tid - og Jesu liv.

- Er denne historien kjent fra andre kilder enn Bibelen?

- Til en viss grad - ikke i uttømmende forstand, men altså nok til at vi vet det her dreier seg om historie

i egentlig forstand.

- Kan derfor bibelhistorien bevises?

- Til en grad som er tilstrekkelig for våre formål.

- Hva mener du med det?

- At den ikke er fiktiv - uhistorisk. Bibelen er nettopp ikke en samling fabler eller myter, ingen "Tusen og en natt" eller en slags jødisk Homer.

Dette ga oss anledning til å bevege oss innover i litteraturens verden, noe som heller ikke var helt farbart landskap for den unge.

For det annet forholder det seg slik at vi bare kjenner denne historien i fordøyet forstand - som tolket og utlagt - ikke primært som verdenslig historie.

- Det er den religiøse undertonen i beretningene om Israel og Jesu liv som er siktepunktet og poenget med historiene selv - hvilket altså ikke medfører at disse er uhistoriske.

- Gjelder dette bare bibelhistorien, at fortiden møter oss i tolket form?

Nei, den gjorde ikke det. All fortid møter vi som tolkning av fortiden i hvert fall når vi har med skrevne dokumenter å gjøre.

- Har vi ikke adgang til fortiden selv...?

- Ikke som sådan - den menneskelige hukommelse har det med å tolke og farvelegge, bibelhistorien skiller seg ikke ut akkurat her.

- Men hva er da forskjellen?

- At Israels hukommelse ser deres liv som historien om Gud og menneskene - på en måte som gjør ordet "Gud" mer tilgjengelig, og ordet "menneske" mer menneskelig.

Nå var turen kommet til eksem-

R.I.P.

Vår kjære Moder
PRIORINNE ELISABETH
av den Hel.Treenighet OCD
(Elisabeth Michaelik)
døde 29.oktober,
styrket av kirkens nådemidler,
66 år gammel.
Den avdøde anbefales til
de troendes forbønn.
KARMELITTT-SØSTRENE

R.I.P.

Vår kjære medsøster
SØSTER SOFIA SITTERS
døde den 24. oktober
i en alder av 89 år.
Den avdøde anbefales til de
troendes forbønn.

ST. FRANCISKUS SØSTRENE

plene. Jeg måtte pent belegge alle disse vakre påstandene.

Jeg la ut om de gamle patriarkene, om Israel i Egypt, om flukten over Det røde hav, om overgangen over Jordan og gjenerobringen av patriarkenes gamle land - kyststripen Palestina - om profeter, dommere, konger, om helter og anti-helter, kvinner som menn.

Alle sammen tilhører disse skikkelsene historiens virkelighet - og på samme tid er de teologiske personer: De taler om Gud på en måte som naborikenes historie ikke gjør det.

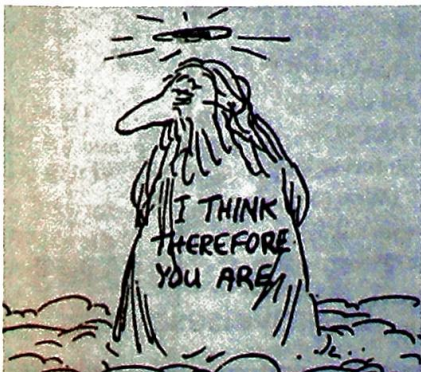
- Er det slik å forstå at Gud utvelger seg et folk blant alle på jorden for å tale gjennom det?

- Nei, Marius - det er heller slik at han har skapt seg et folk, for å ha et talerør.

- Betyr det at Israels historie fortsett er det du kaller talerør for Gud?

- Jeg så at dette engasjerte ham.
- Nei - vi taler om Israels fortid, Israel på bibelsk tid, i bibelhistorisk perspektiv.

Nok en gang forlot Marius hundehuset full av spørsmål heller enn av svar. (Fortsettes)

Om vi lever,
lever vi for Herren
om vi dør, dør vi for Herren,
om vi lever eller dør,
hører vi Herren til.

Nok en gang: om 'ikke-ordinasjon av kvinner'

“Sammenligner man begrunnelsen for kirkens lære om kvinners ikke-adgang til vigslat prestetjeneste med bevismaterialet for katolsk lære om den uplettede unnfangelse, Marias opptagelse i himmelen og pavens ufeilbarlighet, synes den bibelske og tradisjonsbaserte basis for ikke-ordinasjon av kvinner å vinne i styrke”. Det sa den kjente teologen og professoren *Avery Dulles S.J.* i en forelesning ved Fordham University, New York, for en tid siden. Dulles understreket at “når kirken vigslar prester - som når den feirer nattverden - er den seg bevisst at den gjør hva Kristus gjorde, og at den ikke har makt til å forandre dette”. Han understreket også at det katolske nei ikke har noe med kvinnekategorisering å gjøre. “Det er ingen krenkelse av rettferdigheten når Jesus tildeler menn og kvinner adskilte roller, like lite som det kan sies at det var urettferdig av Gud å innrette det slik at bare kvinner kan føde barn,” sa Dulles.

I sin forelesning tok Dulles for seg en rekke av de innvendinger som er blitt reist mot kirkens nei til kvinnelige prester. “Også teologer av anerkjent profesjonell kompetanse er blant kritikerne”, og “deres innvendinger kan ikke bare avvises som useriøse,” sa Dulles. Som i sin kritiske gjennomgang ikke fant noen av de tradisjonelle innvendingene holdbare. “I lys av styrken i de konvergerende argumenter og pavens ufeilbarlighet, kan og bør katolikker gi den fulle tilslutning paven krever,” sa Dulles.

“Det økumeniske argument,” som ofte føres i marken, “trekker begge veier”, mente Dulles. “Dersom den katolske kirke skulle ordinere kvinner, ville det skape en ny barriere mellom den og de gamle kirker i øst. De ortodokse ville derved bli overbevist om at Roma har kapitulert overfor protestantenes liberale embedssyn.”

Kirken bør likevel ikke presse for hardt på overfor sine egne i denne saken, mente Dulles. “Siden den offisielle lære er i motsetning til det rådende meningsklima, og siden plausible motargumenter er blitt fremført offentlig i vidt mon, er det ikke til å unngå at et betydelig antall katolikker (-) ikke vil gi sin tilslutning”, sa Dulles. Derfor “bør kirkens pastorale ledelse ta hensyn til kompleksiteten ved dette teologiske spørsmålet og den unngåelige dissens, og vise tålmodighet med katolikker som føler de ikke kan akseptere det vedtatte standpunkt. Biskopene må verne om den katolske læres integritet, men samtidig vise forståelse for 'dissenterer' som viser godvilje og ikke provoserer.”

Såvidt vites har paven ikke foretatt noen bred konsultasjon hos verdens biskoper i forbindelse med *Ordinatio sacerdotalis*, sa Dulles. Slike konsultasjoner gikk forut for erklæringen av de to Maria-dogmer: Marias uplettede unnfangelse og Marias opptagelse i himmelen, proklamert av henholdsvis pave Pius IX og Pius XII. Når det gjelder kirkens lære om ikke-ordinasjon av kvinner, “krever ikke paven og kardinalen (Ratzinger) en trosakt av guddommelig eller teologisk art, kun alminnelig tilslutning. Men siden tilslutningen gjelder en lære som defineres som en del av 'troens skatt', skiller den seg knapt fra en troshandling,” sa Dulles. Som samtidig understreket at lærens status som *de fide* (tilhørende troen), “ikke er formulert så klart at de som ikke aksepterer den, kan kalles heretikere”.

A/S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 66 99 74 00 – SERVICE 66 84 84 86 – 90 60 27 59

Vennligst meld
adresseforandring
til

St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

22 Liturgisk kalender

NOVEMBER

Man 25 Åp 14,1-3.4b-5/ Luk 21,1-4
Tir 26 Åp 14,14-19/ Luk 21,5-11
Ons 27 Åp 15,1-4/ Luk 21,12-19
Tor 28 Åp 18,1-2.21-23/
Luk 21,20-28
Fre 29 Åp 20,1-4.11-21,2/
Luk 21,29-33
Lør 30 ST. ANDREAS.
Rom 10,9-18/ Matt 4,18-22

DESEMBER

Nytt kirkeår 1996-97, år B I.

SØN 1 1. SØNDAG I ADVENT -
Jes 63,16b-17;64,1a.3-7/
1 Kor 1,3-9/ Mark 13,33-37
Man 2 Jes 2,1-5/ Matt 8,5-11
Tir 3 Jes 11,1-10/ Luk 10,21-24
Ons 4 (St.Johannes av Damaskus)
Jes 25,6-10a/ Matt 15,29-37
Tor 5 Jes 26,1-6/ Matt 7,21.24-27
Fre 6 St.Nikolaus. Jes 29,17-24/
Matt 9,27-31
Lør 7 I Oslo bispedømme: Årsdag
for bispeviselsen.
Jes 30,19-21.23-26/
Matt 9,35-10.1.6-8
SØN 8 2.SØNDAG I ADVENT -
Jes 40,1-5.9-11/ 2 Pet 3,8-14/
Mark 1,1-8

Man 9 JOMFRU MARIAS
UPLETTEDE UNNFANG-
ELSE - 1 Mos 3,9-15.20/
Ef 1,3-6.11-12/ Luk 1,26-38
Tir 10 Jes 40,1-11/ Matt 18,12-14
Ons 11 St.Damasus I. Jes 40,25-31/
Matt 11,28-30
Tor 12 Sta.Johanna Fransiska av
Chantal. Jes 41,13-20/
Matt 11,11-15
Fre 13 Sta.Lucia. Jes 48,17-19/
Matt 11,16-19
Lør 14 St.Johannes av Korset.
Sir 48,1-4.9-11/
Matt 17,10-13
SØN 15 3. SØNDAG I ADVENT -
Jes 61,1-2a.10-11/
1 Tess 5,16-24/
Joh 1,6-8.19-28
Man 16 4 Mos 24,2-7.15-17a/
Matt 21,23-27
Tir 17 1 Mos 49,2.8-10/ Matt 1,1-17
Ons 18 Jer 23,5-8/ Matt 1,18-24
Tor 19 Dom 13,2-7.24-25a/
Luk 1,26-38
Fre 20 Jes 7,10-14/ Luk 1,26-38
Lør 21 (St.Peter Canisius)
Høys 2,8-14 el Sef 3,14-17/
Luk 1,39-45
SØN 22 4. SØNDAG I ADVENT -
2 Sam 7,1-5.8b-11.16/
Rom 16,25-27/ Luk 1,26-38
Man 23 Mal 3,1-4.23-24/ Luk 1,57-66

**Vi er
i nærheten
når du
trenger oss**

NYTT HOVEDKONTOR:

MAJORSTUA 22 60 15 90
Bogstadveien 72

SENTRUM 22 20 79 05
Ullevålsveien 1 – Oslo

OSLO VEST 22 50 00 30
Harbitzalléen 14

OSLO ØST 22 67 28 80
Grensesvingen 7

DØGNVAKT

T. S. JACOBSENS
Begravelsesbyråer

Bønnens apostolat i desember:

At alle barn som er blitt foreldreløse på grunn av krig og vold, må finne et kjærlig hjem.

At julen må vise barn og voksne hvilken vakker gave livet er når det leves i pakt med den kristne visjon.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Albert Raulin o.p.

Liv Greni

Nina Valsø

Bernt Eidsvig

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 200,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

ST
OLAV

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63

NYE BØKER:

Aage Hauken:

Den guddommelige
åpenbaring - Et holistisk
program.
ib. kr 220,-

Tordis Ørjasæter:

Sigrid Undset og Roma.
ib. kr 298,-

Kjell Arild Pollestad:

Parabol.
ib. kr 249,-

**Svein Granerud, Asbjørn
Kvalbein, Egil Sjaastad og**

Tobias Salmelid:
Lundes Bibel Leksikon.
ib. kr 350,-

Dom Eugène Cardine:

Det første året med
gregoriansk sang.
hf kr 120,-

OBS: Nye åpningstider:

Mand-Fred.: 10.00-17.00.
Lørd. 10.00-14.00.

Vi sender over heie landet.

Caritas Norge • Den katolske kirkes bistandsorganisasjon

På de fattiges side

Caritas Norge er Den katolske kirkes organisasjon for hjelpearbeid i utviklingsland. Sammen med menighetene utfører Caritas også diakonalt arbeid i Norge. Caritas bygger sitt arbeid på Kirkens sosiallære og på anerkjente humanitære prinsipper.

Vårt utviklings- og nødhjelpengasjement er på ca 22 mill. kroner årlig. NORAD bidrar med 80 prosent av midlene til våre utviklingsprosjekter, og Utenriksdepartementet bidrar til nødhjelp. Vi samarbeider nært med lokale Caritas-organisasjoner, eller med Kirken i prosjektområdene. Vi har ingen dyr representasjon ute.

Vi ber deg om å støtte vårt arbeid ved å bli Caritas-fadder. Du kan gi generell støtte, eller støtte prosjekter i ett bestemt land (se kupongen). Vi utgir regelmessig informasjon, som sendes fadderne. Din støtte blir femdoblet før den når mennesker som lever i nød og fattigdom.

Utviklingshjelp

- Hjelp til selvhjelp i fattige land
- Konsentrert om Guatemala, Honduras, Bolivia, Uganda og Filippinene
- Rettet mot kvinner og barn, drikkevann og primærhelsetjeneste samt inntektsskapende virksomhet

Nødhjelp

- Rettet mot katastrofe- og rehabiliteringsarbeid, samt menneskerettigheter
- Tiltak for å forebygge aids, og for å hjelpe barn som er blitt foreldreløse som følge av aids
- Arbeider selvstendig, og er tilsluttet Caritas Internationalis' nettverk

 Caritas
N O R G E

Jeg ønsker å støtte Caritas' arbeid – vennligst send meg:

Postgiro   Bankgiro   Info om autogiro / direkte trekk

Mitt bidrag skal gå til:

Generell støtte   Bolivia   Guatemala   Uganda   Filippinene

Navn ..... : _____

Adresse ..... : _____

Postnr og -sted ..... : _____

Sendes til: Caritas Norge, POB 5254 Majorstua, 0303 Oslo

Blikk
på tiden

Helsevesenet og andre spøkelser

Det finnes ord i det norske språk som automatisk får meg til å surne. Jeg prøver å la være, jeg har rett og slett ikke energi til å være sur over lengre tid. Så nå har jeg tenkt å konvertere, heretter skal jeg overgi meg til floskel-parolen "tenk positivt". Øverst på lista står fy-ordet *legalisering*.

Legalisering betyr å tillate noe som er forbudt, fordi "alle" likevel bryter loven. Det positive er at Norges Lover innen kort tid kan kjøpes i lommeformat. Mange mener at hasj og hjemmebrent bør legaliseres, fordi man ikke ønsker å kriminalisere vanlige borgere som i all privathet nyter disse rusmidlene. OK. Man skal ikke drive og kriminalisere folk i hytt og pine, soningskøene er lange nok som de er. Men da må det være en slags likhet i dette, en form for *sosial utjamning*. Jeg for min del håper vi snart begynner å legalisere bankran. Jeg har nemlig så dårlig råd for tiden. Hvis vi kunne tillate bankran, ville livet blitt lettere for hundretusenvise nordmenn. Og det ville blitt slutt

på denne forskjellsbehandlingen mellom oss og folk som har kapasitet til å rane felleskassa mer indirekte - i form av skattesnytt, høye lønninger og denslags. Hvis vi kunne leve ut vår legning som de bankranerne vi ønsker å være, ville dessuten politi og myndigheter bli spart for kostbar spaning og digital overvåkning - penger som med fordel kunne vært brukt i *Helsevesenet*.

Liberalisering er en finere form for legalisering, en slags vestkantlegalisering. Det betyr å tillate noe som moralister kjemper imot, men som de ressurssterke vil dra fordel av. Det går for eksempel ut på å la butikkene få holde åpent på søndager. Argumentet er at folk allerede kan handle på søndager - i utvidede bensinstasjoner og storkiosker, derfor bør de få anledning til å handle enda mer. En liberalisering vil være godt for norsk økonomi, og det som er godt for økonomien, er godt for staten, og dermed også *Helsevesenet*.

Igrunnen burde vi legalisere og liberalisere det meste, for å frigjøre midler som uavkortet kan gå inn i *Helsevesenet*. *Helsevesenet* er nemlig et stort, stygt troll med åpen kjeft og ustoppelig appetitt. Uangrikelig er det også, det fins ikke et menneske på jord som er *imot* *Helsevesenet*, ikke engang i Fremskrittspartiet. Hvis jeg hadde barn, ville jeg funnet opp følgende trussel: - Bare pass deg, hvis ikke kommer *Helsevesenet* og tar deg!

Hvem pokker er så dette *Helse-*

vesenet? Jo, det skal jeg si deg: *Helsevesenet* er et spøkelse som får skylda for alt, som er påskuddet for alle nedskjæringer, og som er alibiet for alle tiltak som på kort sikt enten er idiotiske eller ulønnsomme. Hvis du prøver å ringe *Helsevesenet*, får du til svar: Hun er ute til lunsj. Det vil si: Hun er ute og jafser til seg noen millioner kroner fra *Kulturvesenet* eller *Skolevesenet*.

Noen mener vi skal liberalisere *Helsevesenet* også. Hvilket vil si at man kloner *Helsevesenet* og får flere små helsevesener, som igjen tapper det store *Helsevesenet* for ressurser. I det siste har noen påpekt at denne løsningen bare virker selvforsterkende, altså at *Helsevesenet* blir sultnere enn noen gang, at det utvikler bulimi og eter seg så stort at det snart har tømt alle reserver og må begynne å spise på seg sjøl. For å slanke dette voldsomme uhyret, er man inne på tanken om å legalisere drap i alle stadier av livet, foreløpig med hovedvekt på Fødsel og Død. Og man kan jo ikke klage, så lenge det er til det beste for *Helsevesenet*. Nå er det like før jeg surner igjen. Jeg kjenner det på meg. Det kommer krypende, selv om jeg stritter imot. Det spørres om jeg trenger hjelp. Men køene i H?+%\$£! er så forskrekkelig lange, og jeg vil jo ikke være krevende og kostbar, en utgiftspost som settes opp mot U-hjelp og Kultur. Så får jeg heller leve med stanken...

Backstreet Girl